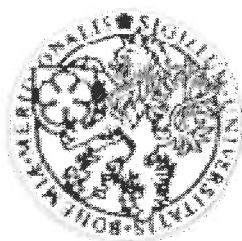

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta pedagogická

Katedra romanistiky

Šárka Špačková

Evropská unie a boj proti terorismu

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. et PaedDr. Jiří Dvořák, Ph.D.**

České Budějovice 2006

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze za odborného vedení vedoucího bakalářské práce.

Dále prohlašuji, že veškeré podklady, ze kterých jsem čerpala, jsou uvedeny v seznamu použité literatury a pramenů.

V Praze dne 9. dubna 2006

.....

OBSAH:

Anotace	3
Annotation	7
Úvod	7
Historie terorismu - nástroje teroristických skupin	9
Definování terorismu	9
Kořeny terorismu	9
Vývojové etapy terorismu	9
Organizace teroristických skupin	10
Myšlení teroristy	12
Evropská unie a terorismus	15
Počátek spolupráce	15
Boj proti terorismu a EU v období 1992-2001	16
Boj proti terorismu a EU po 11. září 2001	17
Evropská bezpečnostní strategie	19
Rok 2004 ve znamení boje proti terorismu	21
Rok 2005 a provádění Haagského programu	22
Rok 2006 ve znamení zlepšení dopravních podmínek	24
Orgány bojující proti terorismu	25
Europol	25
Eurojust	26
Nejvýznamnější teroristická uskupení	29
Francie a její postoj terorismu	34
Boj Francie proti terorismu	34
Francie po 11. září 2001	35
Francouzské veřejné mínění za rok 2005	36
Závěr	38
Seznam použité literatury a pramenů:	40
Seznam zkratk	42
PŘÍLOHY	43

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je ukázat a přiblížit složitý proces proměn a peripetií vývoje dnešní Evropské unie a jejího boje proti terorismu, který zesílil zejména po 11. září 2001. Během tohoto časového období práce ukazuje, jakým směrem se Evropská unie ubírala a jaký vliv to mělo na boj s terorismem v rámci EU i mimo ní. Dále jsou zmíněny příčiny vzniku terorismu a teroristických skupin, které mají na politiku EU vliv a dále je představena i politika EU a orgány, které bojují proti terorismu. Stranou nezůstaly ani názory francouzské veřejnosti na problematiku terorismu, včetně postoje, který k němu zaujímají.

ANNOTATION

The objective of this thesis is to illustrate and evaluate the difficult process of transformation and peripeteias in the evolution of the European Union to the present with particular attention given to its fight against terrorism, particularly following "9/11". It deals with the principal causes of the origin of terrorism and terrorist organizations that affected EU policy. The the next point of the thesis is a presentation of EU policy and authorities which attempt to prosecute terrorism. Finally, the French public opinion on terrorism will be given special attention.

ÚVOD

Nepopíratelnou pravdou je, že se násilí stalo doprovodným a neodmyslitelným jevem každého lidského společenství. V tomto smyslu je možné ho chápat jako průvodní fenomén lidského vývoje a přirozenou součást lidského chování. Má nekonečně mnoho podob a variant a právě jedním z nejhroznějších a nejobávanějších projevů, před kterým svět na začátku 21. století stojí, je terorismus.

Současný vývoj ve světě a zejména v Evropě je charakterizován neustálými kroky mezinárodního společenství ke zmírňování vojenského napětí a možnosti přímé vojenské konfrontace mezi státy. Na druhé straně však sílí projevy a přímé akce spjaté právě s mezinárodním terorismem a globalizací jeho působení. Všechny teroristické útoky jsou jenom důkazem toho, že v bezpečí už bohužel není vůbec nikdo. Státy a jejich organizace tak musí čelit jevu, který se s využitím nejmodernějších technologií a některých nových forem činností stal vážnou hrozbou pro životy, zdraví a majetek lidí a pro prohlubující se mezinárodní spolupráci.

Nicméně je pravda, že ne vždy všechny státy jsou ochotny smířit se s poklidnějším řešením teroristických a jiných násilných konfliktů. Mluvím teď především o politice Spojených států pod vedením republikánského prezidenta G. W. Bushe, který někdy až svým přespřílišným vměšováním se do vnitřních záležitostí jiných států (např. Iráku) spíše přilévá olej do ohně, než aby se snažil najít nějaké „poklidnější“ východisko. Ukázkou toho je neustále se zvyšující počet mrtvých amerických i neamerických vojáků, neutuchající násilnosti a ještě více vyostřené a nesmiřitelné názory. Všechny tyto aspekty vyvolávají spíše pesimistické nálady a zároveň tento fakt ani nepřidá na popularitě současného amerického prezidenta a jeho věrných spojenců.

Důvodů, které mě vedly k výběru tématu bakalářské práce, je několik. Již dříve jsem se touto problematikou zabývala a „naťukávala“ ve svých seminárních pracích a referátech. Ovšem až nyní se budu moci ponořit hlouběji do této čím dál tím víc aktuální problematiky. Dalším důvodem je i snaha přiblížit a pochopit právě to „nepochopitelné“ teroristické myšlení, které s sebou přináší hrozné následky.

V první části své bakalářské práce se zaměřím na terorismus jako takový. V další kapitole představím Evropskou unii a její politiku, dále orgány, které se snaží terorismus potírat a zároveň i nejznámější teroristická uskupení, která fungují nejen na území EU ale i mimo ní a mají na politiku EU významný vliv. Nakonec se budu věnovat zemi Galského

kohouta, přičemž se zaměřím na názory veřejnosti, politiku země a celkovému postoji, který Francie vůči terorismu zaujímá.

HISTORIE TERORISMU - NÁSTROJE TERORISTICKÝCH SKUPIN

Definování terorismu

Různí lidé používají k popsání terorismu různé definice. Vzhledem k tomu, že se termín terorismus používá výlučně pro akty násilí, znamená to pro jednotlivce, označené nálepkou terorista, jednoznačně záporné hodnocení. Nicméně v případech, kdy se snažíme definovat terorismus jako jev, je třeba ho odlišit od pojmu teror¹, který se často a nesprávně používá jako synonymum. Teror v tomto vztahu znamená používání násilí, nebo hrozbu násilím obecně. Sám o sobě se teror od terorismu odlišuje absencí politických cílů a zaměřením proti konkrétním osobám. Příkladem může být klasické vyděračství. V oblasti terorismu je však teror používán jako základní metoda činnosti a prostředek nátlaku.² V dnešním světě nelze považovat jakýkoliv teroristický akt za izolovanou, lokální záležitost. Naopak. Ve svých důsledcích může vyvolat celou sérii útoků dalších. To platí zvláště u úspěšných, politicky motivovaných akcí.

Historické kořeny přípony *-ismus* ve slově terorismus mají původ v nadměrném zneužívání násilí (teroru) ve jménu Velké francouzské revoluce. Přestože však od té doby využívalo teroru mnoho dalších vlád, došlo k určitému odtržení tohoto termínu od původního historického období, pro který byl specifický (1793-94). Stal se obecným názvem pro označování režimů, které vládou prostřednictvím udržování obyvatelstva ve strachu.

Definovat terorismus tak, aby byly postiženy všechny stránky jeho projevu a dopadů, není jednoduché. Obsah definice by se zcela lišil podle toho, zda by na terorismus nahlížela z pohledu právního, bezpečnostního, nebo třeba sociologického. Pro všechny takové definice by však bylo společné, že jde o protiprávní akty systematického páčání úkladného násilí proti obyvatelstvu a státním orgánům za účelem vyvolání strachu, paniky a destabilizace stávajících politických poměrů. Nicméně v roce 1980 byla v USA publikována definice terorismu, jež se stala výchozím standardem pro posuzování a hodnocení teroristických činů.³ Zní takto: „Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou

¹ Slovo teror pochází z latinského *terrere* (= vyděsit, postrašit)

² Ruský komunistický vůdce Lenin, odpovědný za „rudý teror“ z let 1917-21, kdysi suše konstatoval: „Účelem terorismu je vytvářet teror.“

³ Definice terorismu: z pohledu Evropské unie na veřejný kapitál. *Boj proti terorismu v EU* no. 11. září 2001, ss. 17.

cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“ I když se zdroje terorismu a jeho zaměření mnohdy liší, způsoby jeho činností, jako jsou atentáty, únosy, braní rukojmích, vraždy aj., bývají většinou podobné.

Je jistě zajímavé uvést i pohled z druhé strany, tak jak terorismus chápou sami teroristé. Carlos Marighella,⁴ který se honosil přezdívkou otec městského terorismu, definoval terorismus jako akci. ve své knize *Minimanual od the Urban Guerilla* (Stručná příručka městské gerily) napsal: „Akce městské gerily musí být provedeny s velkým krveprolitím, klidně a rozhodně. Útoky musí být bezohledné a propočítané tak, aby měly co největší dopad na společnost.“ Podle jeho extrémních levicových názorů bylo násilí jediným možným prostředkem ke změně politického systému a k odstranění společenských a ekonomických křivd.

Obhájci terorismu se tak často pokoušejí obrátit naruby morální zásady porovnáváním svých násilných činů se skutečným či domnělým násilím svých oponentů. Taková srovnání mají sloužit teroristům a jejich podporovatelům k postavení svých akcí a cílů na stejnou morální úroveň jako činy vládních autorit.

Kořeny terorismu

Po rozpadu prvobytně pospolné společnosti vytvářely skupiny lidí, usazené na určitém území, zvláštní celky. Tyto celky byly na základě ekonomických, hospodářských, kulturních, etnických, náboženských a jiných vazeb spojovány ve zvláštní oddělené politické jednotky – státy. Faktická existence států a jejich vzájemné styky vytvářely mezinárodní společenství, která po staletí formovala pravidla pro vzájemné vztahy. Svůj podíl na formování takových pravidel neměly jen státy samotné, ale i různé etnické, náboženské, politické, ekonomické a jiné skupiny a organizace uvnitř jednotlivých států, které nezhůdkou spolupracovaly s obdobnými organizacemi v jiných státech ve snaze dosáhnout svých partikulárních cílů. Takové mezinárodní a mezistátní vztahy a obecně formulovaná pravidla, typická pro danou historickou etapu, nabývají v průběhu vývoje právní povahu a formují mezinárodní právo, které upravuje vztahy mezi státy, ale i vztahy k mezinárodním organizacím a vztahy jednotlivců ke státu.

Zásady mezinárodního práva však nebyly formulovány jen mírovými snahami o vzájemné soužití, ale také jako výsledek snah o získání území jiných států, většího

⁴ Carlos Marighella (1911-1969) byl šéfem brazilských partyzánů a zároveň marxistický spisovatel, jehož spisy ovlivnily politické teroristy v šedesátých a sedesátých letech.

politického nebo náboženského vlivu, ekonomických výhod anebo i destabilizace v určité části světa na úkor druhých států. K dosažení těchto cílů byly používány nejen zjevné mocenské prostředky států, jako jsou vojenské intervence nebo útočné války, ale nezřídka i skryté působení ve formě sabotáží a teroristických útoků. Na skrytých formách působení se podílely a dodnes podílí jak různé národní či nadnárodní organizace, tak i přímo některé státy.

Vývojové etapy terorismu

Jak už jsem uvedla dříve, slovo *terrorismus* vzniklo za vlády gilotiny v průběhu Velké francouzské revoluce, ale praktikování obsahu tohoto slova má daleko starší historii. Jeho kořeny sahají až do časů krvavých atentátů ve starém Řecku a Římě a k barbarským zvykům všet lidi nad planoucí hranicí kvůli neplacení daní.

Kolébkou moderního terorismu je s velkou pravděpodobností Rusko. Kolem roku 1875 si část tehdejší inteligence osvojila anarchistické či nihilistické přesvědčení a spatřovala v atentátech na symboly útlaku jediný způsob, jak vymanit společnost z politické a sociální blokády.⁵ Na konci 19. a na počátku 20. století byl terorismus, zejména pak atentáty na osoby reprezentující vládnoucí moc, přijímán anarchistickými skupinami (a nejen těmi) v Evropě⁶, Rusku a Spojených státech⁷ jako nejlepší cesta k uskutečnění politických a sociálních změn. Ovšem jen málo politických vražd mělo tak okamžité následky jako atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este,⁸ dědice habsburského trůnu a designovaného vládce mnohonárodního rakousko-uherského císařství, jimiž se stalo vypuknutí první světové války. V Evropě pak ožily teroristické akce koncem šedesátých let, kdy zhroucení snů o společenské přeměně vehnalo některé ultralevicové skupiny⁹ do násilných akcí.

Další vývojovou etapu terorismu lze spojit s národně osvobozeneckým hnutím v zemích tzv. třetího světa. Podpora hnutí za národní a státní nezávislost v Jižní Americe, Africe a Asii se během studené války stala novým polem vzájemného soupeření států

⁵ Počátkem 70. let 19. století vzniklo revoluční hnutí ve světě známé pod názvem „Narodniki“. Za svůj hlavní cíl považovalo předání neurčitého revolučního poselství, které se stavělo proti nespravedlnostem carského režimu, co nejšířším masám.

⁶ V roce 1858 skupina irských emigrantů žijících v New Yorku vytvořila revoluční sdružení, jehož cílem bylo dosažení nezávislosti Irska na Velké Británii. Toto irské hnutí za svobodu se rozšířilo do samotného Irska a do Anglie, kde v 80. letech 19. století spáchalo řadu pumových atentátů. Terčem útoků se kromě jiného stala budova londýnského parlamentu. V roce 1893 byla v Thessaloniki, založena interní makedonská revoluční organizace (IMRO), která se netajila svým přesvědčením „svoboda, nebo smrt“ a také tím, že chtěla vyvést Makedonii z područí turecké nadvlády.

⁷ Spojené státy od poloviny 19. století čelí řadě kampaní domácích levicových i pravicových teroristů. Obě skupiny jsou přesvědčeny, byť z naprosto odlišných důvodů, že vláda USA před svými občany selhala. Levicáci tvrdí, že se vláda nezajímá o těžké životní podmínky chudých vrstev a záměrně diskriminuje etnické menšiny. Pravicáci prohlašují, že vláda je zkorumpovaná, zneužívá své postavení ve svůj vlastní prospěch a porušuje základní práva zaručená americkou ústavou.

⁸ Tato politická vražda byla spáchána Gavrilo Principem – členem organizace Černá ruka, která podporovala celou řadu teroristických skupin v Makedonii a Bosně.

⁹ Jejich členy se stávali vzdělání mladí lidé z vyšších středních vrstev, nespokojení se zavedenými společenskými poměry. V jejich světovém názoru se

NATO a Varšavské smlouvy. Tyto státy nezřídka financovaly odbojová hnutí a různé politické frakce. Přímou školili specialisty na partyzánskou válku, na destrukční a záškodnické akce a odesílaly své „poradce“ přímo do krizových oblastí.¹⁰ Terorismus tak již nebyl výrazem pouze ojedinělých násilných akcí některých skupin, ale koordinovanou činností řady skupin a zvláště vyškolených jednotlivců přesahující hranice jednotlivých států. Mnohé odbojové skupiny pak často prováděly „své“ akce, aniž by přitom měly tušení, že jsou součástí širších plánů a cílů očekávaných v jiné části světa. Tato etapa přinesla nové, sofistikované zbraně a technické vybavení a nadnárodní celoplošné působení terorismu na venkově i ve městech. Především ale nově organizované akce znamenaly nesrovnatelně větší počet obětí a větší rozsah škod než kdykoli v minulosti. V té době nebylo vzácností, že někteří speciálně vyškolení teroristé pracovali i pro několik států současně.

Nejnovější proměny fenoménu terorismu mají své kořeny v událostech na Blízkém východě. Boj Palestinců proti Izraeli¹¹ a s ním související vzepětí islámského fundamentalismu¹² přinesly mnohotvárný terorismus, jehož akce se nyní odehrávají po celém světě. Důsledky masově postihují především běžné obyvatelstvo, a to bez ohledu na jejich náboženské a politické přesvědčení.

Organizace teroristických skupin

Každá teroristická skupina potřebuje nějakou organizační strukturu, aby byla vůbec schopná účinně provádět své záměry. Členové skupiny musejí plánovat zda nastražit bombu, unést letadlo, vzít rukojmí, či zavraždit významnou osobnost, nebo zda uvedené techniky vhodně zkombinovat.

Existují tři základní body, které je třeba vzít v úvahu při diskusi o organizační struktuře teroristických skupin. Prvním jsou odlišnosti ve stavbě venkovských a městských teroristických skupin a organizaci hnutí. Druhým je úloha vůdcovství a kontroly a třetím spojení mezi teroristickým hnutím a víceméně legální politickou stranou.

Venkovský terorismus je téměř vždy spjat s gerilovou válkou, v níž je teror pouze součástí širší kampaně. K nejvlivnějším zastáncům teroru mezi osobnostmi patřil Mao

¹⁰ Například v Malajsii a Indočínně koloniální mocnosti samy nejdříve vyzbrojily teroristické gerily, aby mohly z týlu napadat Japonsko, kteří obě země za války okupovali.

¹¹ Arabové chtějí s pomocí terorismu zničit Izrael a vytvořit palestinský stát.

¹² Muslimští fundamentalisté usilují nejen o zničení izraelského státu, ale také o nastolení přísného muslimského režimu po celém Blízkém východě a také v dalších oblastech. Proto napadají Izrael, jeho spojence a liberálnější muslimské státy v oblasti.

Ce-tung. Podle jeho tvrzení je konečným vojenským cílem gerilového hnutí vytvoření vojenských sil postačujících na otevřený boj. Tyto síly by podle Maa měly být budovány v bezpečných základnách, zatímco malé gerilové skupiny na sebe budou vázat hlavní síly nepřítele. Klíčem k této organizaci se tak stalo zakládání zárodků jednotek na vesnicích.¹³

Přestože byl Maův model pro venkovský terorismus určitě velmi důležitý, v zemích Jižní Ameriky měla silný vliv teorie *foco* Che Guevary. *Foco* (ohnisko) byla skupina bojovníků, kteří se usadili v určité lokalitě a poté nabírali další členy. Rozrůstáním měla skupina dospět do stadia, kdy měla být schopná postavit se vládním silám. V 60. a 70. letech 20. století došlo v Latinské Americe k několika neúspěšným pokusům o založení podobných skupin.

Městský terorismus vyžaduje naprosto odlišnou strukturu. Je zde nutné co možná nejvyšší utajení a teroristé se často pohybují v prostředí fyzicky zcela ovládaném protivníkem. Problémem vedení hnutí je kontrola skupin a předávání rozkazů, přitom musí být minimalizováno nebezpečí otevření skupiny, případné infiltraci či rozbití skupiny uvězněním některých členů nebo pouze jediného informátora. Základem je buňková struktura, v níž se každá buňka skládá ze tří až čtyř členů, z nichž pouze jeden má spojení na další členy organizace.¹⁴ Zatímco venkovští teroristé se kromě bojových akcí zapojují do propagandistických aktivit a rozšiřování organizační základny, městští teroristé provádějící útoky jsou obvykle izolováni od dalších aspektů kampaně.

Základem mezi vedením a výkonnými jednotkami je dobrá komunikace, zvláště když je teroristická skupina závislá na rozhodnutí charismatického vůdce.¹⁵ V obecném slova smyslu musí být ústřední vedení schopno přidělovat jednotlivé úkoly (operační instrukce, zpravodajskou práci, obstarávání, ukládání a rozdělování zbraní atd.) a dále udržovat kontakt s operativními jednotkami. Obvykle to probíhá prostřednictvím sítě spojek z řad přívrženců, kteří nejsou teroristy na plný úvazek. Jako většina členů buněk, také oni mají jen omezený kontakt s dalšími členy organizace a dostávají občasné úkoly typu odnést balíček sem nebo zavolat telefonem tam. Ve skutečnosti jsou vazivem, které spojuje celou organizaci dohromady. Bez nich by se aktivní operační buňky brzy dostaly do izolace.

¹³ Maovou teorií se řídil například vietnamský Vietminh ve 40. letech za války proti Japoncům. V oblastech vlivu Vietminhu musela každá vesnice postavit 12 bojovníků na „sebeobranu“ a dalších pět k nasazení do akcí mimo vesnici. Vesnické jednotky poskytovaly Vietminhu výhodu silného zázemí a navíc se taková organizace nedala vymýtit, ani když Francouzi některou oblast obsadili násilím.

¹⁴ Typickým příkladem buňkové organizace bylo hnutí alžírských nacionalistů Národní osvobozené fronty (FLN), které ke konci 50. let vedlo kampaň pumových atentátů proti Francouzům. Francouzi nakonec hnutí rozbili nasazením masivních ozbrojených sil a s použitím rozsáhlých tabulek organizační struktury, do nichž postupně vpisovali jména vzbouřenců a vyplněné buňky následně likvidovali. Aby získali potřebné informace, zcela běžně mučili podezřelé.

Sympatizující jedinci často bývají členy nějaké politické organizace. Některé skupiny, jako například italské Rudé brigády, neměly legitimní mluvčí a musely své manifesty vyhlášovat samy. Jiné jsou neoficiálně propojeny s legálními politickými stranami, jako například IRA se stranou Sinn Féin.¹⁶

Myšlení teroristy

Kdo je to terorista a proč by jím chtěl vůbec někdo být? To je jistě dost častá otázka, kterou si klade nemalý počet lidí.

Psychologický profil teroristy se obvykle velmi liší od toho, jak jej vidí veřejnost, nebo od obrazu podávaného sdělovacími prostředky. Vždy, když vypukne rozhořčení nad zprávami o násilí, převažuje ve společnosti tendence popisovat teroristy jako mentálně nevyrovnané jedince, kteří porušují pravidla „normální“ společnosti. Ve skutečnosti i teroristé dodržují pravidla, ale značně odlišná od těch, která dodržuje většina lidské společnosti.

Převážná většina teroristů není duševně nemocná, abnormální, psychopatická nebo dokonce zvláště disponovaná k násilí. Jednotlivec může mít určité dispozice k terorismu, ale je vysoce nepravděpodobné, že by si skupina mezi sebe vybrala nevyrovnaného jedince. Taková osoba by totiž byla obrovskou hrozbou pro bezpečnost celé skupiny. U terorismu se totiž střídají dlouhá období nečinnosti s krátkými okamžiky intenzivní aktivity. Terorista musí být schopen v průběhu dlouhých a nudných období plánování nového útoku trpělivě vyčkávat. Je proto nanejvýš pochybné, že by podobná nečinnost dokázala ukojit potřeby psychopatické osobnosti. Naopak. Tito lidé musí být ve skutečnosti poměrně inteligentní.

V reakci na teroristický pumový útok politici obvykle hovoří o zbabělosti. Takové označení ovšem nepřidá našim poznatkům o nic víc, než výše uvedené prohlášení o abnormálnosti. Teroristé jsou odhodlaní jedinci, připravení provést jakoukoli hrůzostrašnou akci, přičemž akceptují, že jejich aktivity mohou mít pro ně samé zlé následky. Provádějí násilné činy, protože věří ve svou věc. Teroristé mohou být nepřijemní, mohou mít strach, ale rozhodně to nejsou zbabělci. Kdyby byli, asi nikdy by se nestali teroristy.

¹⁶ Strana Sinn Féin („My sami“) byla založena v roce 1905, po roce 1916 se z ní stalo jádro odporu britské přítomnosti v Irsku, které koordinovalo

Nejsilnější teroristickou motivací vůbec je možná nacionalismus. Pocit sounáležitosti s národnostní skupinou bojující za vlast je velmi silný. Většina notoricky známých teroristických činů moderní doby byla v podstatě součástí nacionalistického zápasu.¹⁷ Tento nacionalistický motiv je často ještě posilován náboženstvím,¹⁸ které v některých případech může ovšem nad nacionalismem převážet.¹⁹

Nicméně ani nacionalistická ani náboženská dogmata nemusí být nutně motivem pro všechny teroristy. Někteří jedinci se stávají teroristy z důvodu přesvědčení o správnosti určitého politického názoru nebo proto, že chtějí revolučně přeměnit společnost. Jejich důvody mohou spočívat v boji za práva zvířat nebo v zápase za život nenarozeného dítěte. Může jim také jít o vytvoření komunistické společnosti. Jsou to právě tyto skupiny na okraji společnosti, jež mohou vyhovovat jednotlivcům, kteří mají problémy s přizpůsobením se většině, nebo kteří mají nadměrnou potřebu někam patřit.²⁰ A právě tato silná potřeba někam patřit a myšlenková shoda s cíli skupiny často vedou k akceptování násilí.

Jako první musí jedinec zapomenout, že při akcích, na nichž se podílí, dochází k zabíjení lidí. Jakmile jednou přistoupí na přijímání násilí, může zažít pocit důležitosti nad tím, že dokáže ovládat život svůj a životy jiných. Pocit bezvýchodnosti, například u jedinců, kteří byli vychováni v chudobě uprchlického tábora, mohou náhle nahradit pocity důležitosti vlastní osoby, kterou musí autority uznávat. Jakmile se jednu ocitne v této pozici, stanou se důležitými i další emoce²¹ jako vzrušení, stres a agrese.

V každém případě je důležité si uvědomit, že emocionální faktory se stávají důležitými až po začlenění jedince do teroristické skupiny. Ta nabízí svým členům odlišnou kulturu s vlastními normami a hodnotami, do níž se nový jedinec začleňuje. Skupiny obvykle vyžadují absolutní příslušnost a izolovanost od ostatní společnosti. Snaží se dosáhnout jednoty a soudržnosti, přičemž budují skupinu na základech politické homogenity stejně smýšlejících jedinců, jejichž životy, cíle a budoucnost se ztotožňují se skupinou.

Navzdory soudržnosti skupiny a poslušnosti jejích členů mohou nastat i problémy. K prvnímu problému může dojít, když se úřady pokoušejí skupinu rozbít a nabídnou některému jednotlivci záruku bezpečného úniku. Slabší jednatel může ztratit

¹⁷ Mladému Palestinci se teroristické činy nezdají ani šlené, ani iracionální. Daleko více iracionální se mu zdá myšlenka, že by západní demokracie mohly přimět Izrael k tomu, aby přestal bránit Palestincům ve vytvoření vlastního státu.

¹⁸ V Severním Irsku IRA reprezentuje katolický nacionalismus, bojující proti protestantským royalistům.

¹⁹ Nejdůležitější příklady opět nacházíme na Blízkém východě. Extrémní náboženství, obzvláště fundamentalistický islám vede spolu s nacionalismem k takovým typům teroristických aktů, jako jsou sebevražedné pumové útoky. Útočník je pevně přesvědčen, že se dostane přímou cestou do ráje a proto klidně odpálí bombu, když například sedí v přeplněném autobuse v Tel Avivu.

²⁰ V jazyce psychologů jde o osobnosti, které se odciily společnosti, nebo které se cítí bezcenné a uvnitř teroristické skupiny nacházejí důvod své existence a pozitivní identitu.

veškerou loajalitu, jakmile jednou pozná přitažlivost svobodného života mimo teroristickou skupinu. Druhým problémem jsou tendence některých skupin udržet se navěky. Hlavním cílem takové skupiny se stává její přežití za každou cenu a ostatní cíle již nejsou tak podstatné. Ironií osudu je, že pro do sebe zahleděnou skupinu se může zdát dosažení politických cílů vlastně špatné, protože vede k jejímu rozpuštění. Tomu se skupina brání odmítáním jakýchkoli „kompromisů“, s odklonem k ještě většímu purismu a přijímáním absolutistické rétoriky. Třetí problém spočívá v tom, že skupina se časem stává velmi autoritářskou. A to i v případě, že její cíle jsou okázale liberalistické. Pak se může stát, že tvrdě zakročí i proti příslušníkům disentu. Jestliže chce některý člen skupinu opustit, dochází k ostrým sporům. Pokud jedinec, který skupinu opustil, založí vlastní organizaci třeba s podobnými cíli, stává se nová skupina rivalem a může dojít k divokému soupeření někdy naplněnému násilím. Nová skupina také může sama sebe prohlašovat za ideologicky čistší.

Posledním problémem jsou způsoby, kterými teroristé ospravedlňují hrůzy, jež spouštějí na ostatní lidi, zvláště na zdánlivě nevinné jedince. Z větší části to lze vysvětlit pocitem výjimečnosti. Skupina filtruje všechny zprávy o venkovních událostech, které se k ní dostávají, a předkládá je svým členům ve formě, zdůrazňující zlo páchané nepřítelem. Vůdcové teroristických skupin se snaží dehumanizovat všechny oběti. Nezamýšlené oběti jsou vykreslovány nikoli jako individuální lidské bytosti s osobními životy, ale jako součást struktur nebo organizace nepřátelského státu. Teroristé se všemožně snaží jakýmkoliv způsobem spojit nevinné oběti s nepřáteli, proti nimž bojují. A i když je při útoku jasné, že akci musí provést jediný konkrétní terorista, soudržnost skupiny z něj snímá osobní odpovědnost za následky. Členství ve skupině může zvýšit osobní hodnotu teroristy v jeho vlastních očích.

Z hodnocení myšlenkových pochodů teroristy vyplývají dva faktory. Prvním je to, že teroristé obvykle mají velmi silnou motivaci a síla jejich motivace je klíčem k otázce proč jsou připraveni zabít a mrzačit jiné lidi. Druhý faktor spočívá v tom, že teroristé vždy pracují v úzce svázané skupině, která zpětně ovlivňuje jejich motivaci a povzbuzuje určité tendence. Zvláště takové, které jim pomáhají uniknout intenzivním pocitům viny za následky jejich akcí.

Skupina posiluje přesvědčení o správnosti „věci“ tím, že připomíná teroristům, jak se jejich předchůdci v minulosti vypracovali z ubohých banditů na národní hrdiny.

V politice třetího světa se stalo pravidlem, že na jedince vězněné koloniálními vládami za kriminální činy nebo terorismus se pohlíží téměř jako na otce vlasti. Posledními příklady jsou Nelson Mandela v jižní Africe a Jásir Arafat na Blízkém východě. Ze stejných důvodů nelze pochybovat o tom, že úspěch Fidela Castra a Che Guevary v 50. letech na Kubě měl obrovský vliv na celou Latinskou Ameriku. Úspěch povstání pomáhá teroristům stát se součástí historického procesu, který nakonec může omluvit jejich násilné činy.

EVROPSKÁ UNIE A TERORISMUS

Počátek spolupráce

První kroky ke spolupráci v boji proti terorismu učinily státy Evropské unie (resp. Evropského společenství) již v období studené války. V roce 1975 byla zřízena tzv. skupina TREVI (Terrorisme – Radicalisme – Extremisme – Violence Internationale), která se stala platformou pro výměnu informací mezi policejními a zpravodajskými složkami jednotlivých států. V roce 1979 došlo k uzavření *Dublinké dohody o aplikaci Evropské úmluvy o potlačování terorismu*.²² Přesto lze v této době s těžší mluvit o skutečně koordinované evropské politice boje proti terorismu, neboť jeho úprava zůstávala nadále v převážné míře věcí vnitrostátního práva a bilaterálních dohod.²³

Boj proti terorismu a EU v období 1992-2001

Situace se změnila po roce 1992 v důsledku přijetí Maastrichtské smlouvy, na jejímž základě vznikla Evropská unie. Maastrichtské smlouva výslovně prohlásila „předcházení a potírání organizované i neorganizované kriminality, zejména terorismu (...)“ za jeden z úkolů Evropské unie a podřadila je pod třetí pilíř týkající se spolupráce v oblasti justice a vnitra. Toto zařazení bývá některými členskými státy kritizováno, např. Německo považuje boj proti terorismu jakožto jedné z hlavních bezpečnostních hrozeb současnosti za záležitost druhého pilíře řešícího společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Nezdá se příliš pravděpodobné, že by úprava doznala v nejbližší době

²² Dublin Agreement on the Application of the European Convention for the Suppression of Terrorism. Dohoda byla podepsána dne 4. prosince 1979 v Dublinu.

²³ Na úrovni ES si od poloviny osmdesátých let nejaktivněji počínal Evropský parlament, který přijal sérii rezolucí věnovaných boji proti terorismu, např. resolution of 18 April 1985 on measures to combat terrorism, resolution of 11 September 1986 on terrorism, resolution of 10 March 1988 on terrorist acts committed on civil aviation, resolution of 26 May 1989 on problems relating to combating terrorism, resolution of 13 June 1991 on murders committed by

výraznějších změn, přestože některé nové trendy nasvědčují jisté konvergenci obou pilířů.²⁴

Smlouva o Evropské unii určuje tři základní typy aktivit, na nichž spočívá „předcházení a potírání terorismu“, a to spolupráci policejních sil, celní správy a jiných příslušných orgánů přímo či prostřednictvím Europolu, užší spolupráci justičních a jiných příslušných orgánů a harmonizaci předpisů trestního práva. Spolupráce v oblasti justice a vnitra není dosud plně komunitarizována, proto se v zásadě odehrává na klasické mezivládní úrovni.²⁵ Rozhodnutí se většinou přijímají jednomyslně a mohou mít podobu společného postoje, rámcového rozhodnutí, rozhodnutí či mezinárodní smlouvy. Členské státy si uchovávají určitou volnost jednání a nadále řeší některé otázky samostatně.

V průběhu devadesátých let vypracovala Evropská unie další dokumenty využitelné v boji proti terorismu. Jedná se o tři mezinárodní smlouvy: *Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu - Europolu*²⁶ z roku 1995, *Úmluva o zjednodušeném extradicičním řízení mezi členskými státy Evropské unie*²⁷ z téhož roku a *Úmluva o extradici mezi členskými státy Evropské unie*²⁸ z roku 1996; dvě deklarace Rady EU: *Deklarace o financování terorismu* ze dne 30. listopadu 1993 a *Deklarace o terorismu* (tzv. Deklarace La Gomera) ze dne 14. října 1995; *Společnou akci týkající se vytvoření a udržování Seznamu specializovaných protiteroristických schopností, znalostí a zkušeností k usnadnění protiteroristické spolupráce mezi členskými státy Evropské unie*²⁹ přijatou Radou EU dne 15. října 1996; *Doporučení Rady EU o spolupráci v boji s financováním teroristických skupin*³⁰ z 9. prosince 1999 aj. Ve druhé polovině devadesátých let se k problematice terorismu začala na svých pravidelných zasedáních vyslovovat Evropská rada (Madrid 1995, Tampere 1999, Santa María da Feira 2000) a v roce 1996 proběhlo v Evropském parlamentu na téma boje proti terorismu veřejné slyšení, které zorganizoval Výbor EP pro osobní svobody a vnitřní záležitosti.³¹

²⁴ Např. společný postoj Rady EU z 27. prosince 2001, v němž se objevuje definice terorismu, byla přijata v rámci druhého maastrichtského pilíře.

²⁵ Amsterdamskou smlouvou přijatou v roce 1997 došlo ke komunitarizaci části třetího maastrichtského pilíře (společná azylová, vízová, přístěhovalecká a jiné politiky), která byla současně přenesena pod pilíř první (Evropská společenství) a nyní ji upravuje hlava IV. části třetí SES. Třetí pilíř zůstává nyní omezen pouze na policejní a justiční spolupráci v trestních, na níž se dále vztahuje Smlouva o Evropské unii.

²⁶ Convention based on article K.3 of the Treaty on European Union, on the establishment of a European Police Office (Europol Convention) Official Journal n° C 316, 27/11/1995, p. 2-32.

²⁷ Convention on simplified extradition procedure between the member states of the European Union. Official Journal n° C 375, 12/12/1996, p. 4-10.

²⁸ Convention relating to extradition between Member States of the European Union. Official Journal n° C 313, 23/10/1996.

²⁹ Joint action of 15 October 1996 adopted by the Council on the basis of article K.3 on the Treaty on European Union concerning the creation and maintenance of a Directory of specialized counter-terrorism competence, skills and expertise to facilitate counter-terrorist cooperation between the member states of the European Union. Official Journal n° L 273, 25/10/1996, p. 1-2.

³⁰ Council Recommendation of 9 December 1999 on cooperation in combating the financing of terrorist groups, Official Journal n° C 373, 23/12/1999, p. 1-1.

Boj proti terorismu a EU po 11. září 2001

Novou dynamiku dodaly aktivitám Evropské unie události z 11. září 2001, pod jejichž vlivem se členské státy dohodly, že sestaví společný seznam teroristických organizací, zavedou evropský zatykač, usnadní policejní a soudní spolupráci a přijmou jednotnou definici terorismu.³² *Seznam* jednotlivců, skupin a jiných subjektů obviněných z vyvíjení teroristických aktivit vznikl v prosinci roku 2001³³ a od té doby je pravidelně aktualizován.³⁴

Politické dohody o *evropském zatykači* bylo dosaženo na počátku prosince 2001, jeho podrobnější úpravu přineslo rámcové rozhodnutí Rady EU z 13. června 2002.³⁵ Evropský zatykač, na jehož základě může jeden členský stát přistoupit k zatčení a k předání osoby hledané za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu jiným členským státem, nahrazuje systém klasických extradičních řízení. Zatykač se uplatňuje ve vztahu k trestným činům mezi nimiž figuruje také terorismus. Odpadá požadavek oboustranné trestnosti a výrazně se omezují důvody, pro něž státy mohou, resp. musejí výkon zatykače odmítnout. Podle představ Rady EU měl evropský zatykač začít v praxi fungovat od 1. ledna 2004, některé členské státy EU však již projevíly ochotu zavést jej dříve, ovšem některé státy (včetně ČR) přijaly evropský zatykač o něco později. Dne 27.9.2004 Sněmovna ČR přehlasovala Klausovo veto a evropský zatykač schválila.

V oblasti policejní spolupráce představuje nejvýznamnější změnu posílení pravomocí *Europolu*, v jehož rámci vznikla na podzim roku 2001 zvláštní protiteroristická skupina³⁶ tvořená odborníky a styčnými důstojníky z řad policie a zpravodajských služeb. Skupina se prozatím soustředila hlavně na zkoumání možných zdrojů financování terorismu a na vypracování dokumentů hodnotících kvalitu evropského bezpečnostního systému a hrozbu islámského terorismu pro Evropu. Soudní spolupráci usnadňuje nově vzniklý systém *Eurojust*,³⁷ který se zaměřil na koordinaci vyšetřování a stíhání závažné trestné činnosti.

K jednotné definici pojmu terorismus (respektive teroristický čin) dospěly země EU v závěru roku 2001 a formulovaly ji ve *Společném postoji Rady EU o použití*

³² Viz příloha na straně 48 – Závěry a akční plán přijatý na mimořádném zasedání Evropské rady 21. září 2001.

³³ Annex to the Council Common Position of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism (2001/931/CFSP).

³⁴ Council Common Position of May 2002 updating Common Position 2001/931/CFSP on the application of specific measures to combat terrorism (2002/340/CFSP), Council Common Position of 17 June 2002 Updating Common Position 2001/931/CFSP on the Application of Specific Measures to Combat Terrorism and Repealing Common Position 2002/462/CFSP (2002/462/CFSP).

³⁵ Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States (2002/584/JHA).

³⁶ Counter-Terrorism Task Force. O jejím vzniku rozhodla Rada EU dne 20. září 2002 v Bruselu, plně operativní se stala dne 15. prosince.

³⁷ Na vzniku Eurojustu (European Judicial Cooperation Unit – Evropská jednotka pro soudní spolupráci) se představitelé členských států EU dohodli již na zasedání Evropské rady v Tampere v říjnu 1999. V březnu 2001 zahájil svou činnost tzv. Pro-Eurojust, prozatímní jednotka zřízená rozhodnutím Rady EU z 14. prosince 2000. Nahrazení Pro-Eurojustu Eurojustem schválila Rada EU rozhodnutím z 28. února 2002 (2002/187/JHA), fungovat začala jednotka na jaře 2002. Více viz *Novotná, J.* Evropská jednotka pro soudní spolupráci (EUROJUST) v boji proti závažné trestné činnosti. *Trestněprávní revue*, 2002,

*zvláštních opatření k boji proti terorismu*³⁸ z 27. prosince 2001. Jedná se o vymezení velmi komplexní povahy, které kombinuje tři prvky: způsob provedení činu („útoky na život a fyzickou integritu, únosy a braní rukojmí, rozsáhlé ničení veřejného zařízení, zmocnění se prostředků osobní nebo nákladní dopravy, výroba a jakákoli manipulace se zbraněmi a výbušninami, způsobení veřejného ohrožení vypuštěním nebezpečné látky či přerušením dodávek klíčových zdrojů a dále hrozba spáchání kteréhokoli z těchto činů, vedení teroristické skupiny a účast na její činnosti zahrnující také financování“), charakter činu („čin je trestný podle vnitrostátního práva a může – na základě své povahy nebo souvislosti – vážně poškodit některou zemi či mezinárodní organizaci“) a záměry pachatele („čin je spáchán úmyslně a směřuje k některému z těchto cílů: závažné zastrášení obyvatel; donucení vlády nebo mezinárodní organizace k nějakému jednání nebo upuštění od nějakého jednání; a konečně vážná destabilizace nebo rozvrácení základních politických, ústavních, ekonomických či společenských struktur některé země nebo mezinárodní organizace“).

Dne 13. června 2002 schválila Rada EU *Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu*,³⁹ které představuje další závazný právní instrument reagující na novou realitu světa po 11. září 2001. *Rámcové rozhodnutí* se v určitých směrech podobá regionálním protiteroristickým úmluvám, má však odlišný právní charakter⁴⁰ a navíc se nepokouší o komplexní úpravu, neboť některé otázky přenechává jiným předpisům komunitárního a unijního charakteru.⁴¹ V úvodu dokumentu figuruje výše uvedená definice teroristického činu, po ní následuje výčet konkrétních opatření, která mají členské státy EU přijmout - jde především o kriminalizaci určitých jednání a stanovení odpovídajících sankcí ve vztahu jak k fyzickým, tak právníckým osobám, založení pravomoci nad trestnými činy a ochranu obětí.

Evropská bezpečnostní strategie

Írácká krize, operace Írácká svoboda, asymetrická válka, která po ní následovala a v neposlední řadě i vnitroamerická diskuse měly výrazný vliv i na Evropskou unii. Ta se pod vlivem těchto událostí zaměřila na vypracování své vlastní bezpečnostní strategie.

³⁸ Council Common Position of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism (2001/931/CFSP).

³⁹ Council Framework Decision 13 June 2002 on Combating Terrorism (2002/475/JHA).

⁴⁰ *Rámcové rozhodnutí* představují jeden z nových pramenů práva, které zavedla Amsterodamská smlouva v rámci třetího pilíře (Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech). Jsou přijímána jednomyslně a slouží především ke sblížení právních a správních předpisů členských států. *Rámcové rozhodnutí* zavazují státy co do výsledku, kterého má být dosaženo, volbu prostředků ponechávají na jejich rozhodnutí.

⁴¹ Např. činnost a spolupráci soudních a policejních složek upravují mimo jiné Council Decisions of 3 December 1998 instructing Europol to deal with crimes committed or likely to be committed in the course of terrorist activities against life, limb, personal freedom or property, Council Joint Action

Javier Solana předložil koncepční dokument a ten potom, dne 12.12. 2003 schválila Evropská rada na úrovni hlav států a vlád.

Dokument nazvaný „Bezpečná Evropa v lepším světě. Evropská bezpečnostní strategie“ je rozdělen do tří kapitol. V přístupu k nejvážnějším a nejnaléhavějším hrozbám současného světa se v některých směrech shoduje s přístupem USA a v jiných se od něho zase odlišuje. Jasně se to ukazuje ve dvou hlavních rovinách – analytické (jde o popis nejvážnějších hrozeb a stanovení jejich příčin) a koncepční (jde o stanovení způsobu boje proti těmto hrozbám).

První kapitola potvrzuje základní shodu s USA v tom, že terorismus hodnotí jako hrozbu strategické povahy. Zdůvodňuje to tím, že tento nanejvýš nebezpečný jev je spojen s odhodláním použít neomezeného násilí, ohrožuje lidské životy, boj proti němu je nákladný a ohrožuje otevřenost a snášlivost evropských společností. Odlišnost ve srovnání s USA se projevuje v tom, že Evropa není tak vyhledávaným symbolickým cílem pro akce globální působnosti. Zároveň s tím je Evropa také základnou teroristických organizací.⁴²

Pokud jde o druhou hrozbu, tedy o proliferaci ZHN, EU ji hodnotí velmi podobně jako USA. Považuje ji za nejzávažnější hrozbu mezinárodního míru a bezpečnosti. Z toho vychází její závěr, že nejohrožnějším scénářem by byl stav, kdy by se ZHN dostaly do rukou teroristických organizací. EU se s USA shoduje rovněž v závěru, že takový scénář je tím pravděpodobnější, čím rozsáhlejší je proliferace.

EU nepodceňuje ani závažnost hrozby, jejímž původcem jsou tzv. zhroucené státy. Zdůrazňuje, že její základní příčinou je špatné vládnutí, od kterého se odvíjí snadná dostupnost malých zbraní a propukání vnitrostátních ozbrojených konfliktů. Tyto krizové jevy všestranně využívá a častokrát i podněcuje mezinárodní organizovaný zločin.

U všech tří hrozeb se EU s USA shoduje v tom, že je považuje za velmi závažné. Na rozdíl od USA však EU dochází k závěru, že žádná z nich není hrozbou čistě vojenského charakteru, a proto nelze žádné z nich čelit jenom vojenskými nástroji. Každá z nich naopak vyžaduje kombinaci různých nástrojů. Tento závěr vychází ze skutečnosti, že jednou ze základních příčin velkého napětí v mezinárodních vztazích na počátku 21. století jsou obrovské asymetrie projevující se mj. tím, že polovina světové populace musí vyjít se 2 Euro na den, že každoročně ve světě umírá 45 milionů lidí na hlad nebo

98/428/JHA of 29 June 1998 on the creation of a European Judicial Network with responsibilities in terrorist offences či Council Joint Action 98/733/JHA of 21 December 1998 on making it a criminal offence to participate in a criminal organisation in the Member States of The European Union.

⁴² Logistické základny sítě al-Kajdá byly nalezeny ve Velké Británii, v Itálii, v SRN, ve Španělsku a v Belgii.

podvýživu. Proto EU sice uznává význam vojenských nástrojů, ale zároveň s tím přikládá velký význam také politickým, ekonomickým a diplomatickým nástrojům.

Druhá kapitola již ukazuje, jaké jsou rozdíly v konkrétních akcentech dlouhodobého boje proti terorismu. Prvním cílem EU je rozšiřování zóny bezpečnosti kolem Evropy v zájmu toho, aby země na hranicích Evropy byly dobře spravovány a řízeny. EU chce podporovat rozšiřování této zóny především na východ od svých hranic, směrem k postsovětským republikám, jež nejsou členy EU, a na jih, směrem k velmi choulostivé oblasti Středomoří a zejména pak Blízkého východu.

Druhým strategickým cílem EU na poč. 21. století je vyřešení arabsko-izraelského konfliktu. Dosažení tohoto cíle je pro EU základním předpokladem pro úspěšné řešení ostatních problémů spojených s Blízkým východem, který je nejvýbušnější oblastí světa a generuje nejvíce hrozeb teroristické povahy. EU se plně angažuje při pokračování Barcelonského procesu a při naplňování cílů Čtyřky (EU, OSN, USA, Rusko).

A konečně třetím strategickým cílem EU je posílení mezinárodního řádu v rámci stávajícího globalizovaného světa. EU přitom klade velký důraz především na zvýšení účinnosti multilaterálního systému a na větší otevřenost takových organizací, jakými jsou WTO a mezinárodní finanční organizace, samozřejmě za předpokladu zachování jejich vysokých standardů a účinností.

Rok 2004 ve znamení boje proti terorismu

Po „relativně klidném roce na území EU“, po roce, kdy je přijata EBS ovšem následuje teroristický útok, který svým rozsahem a povahou napovídá tomu, že ani „Starý kontinent“ se „neschová“ před v současné době nejnebezpečnější teroristickou skupinou al-Ká'ida.

Čtrnáct dní po teroristických útocích v Madridu, v atmosféře, v níž se živé rozhořčení nad zbabělým činem a solidarita s jeho oběťmi slévaly v nebývale silný pocit evropské sounáležitosti, schválili lídři pětadvaceti členských a vstupujících zemí. Evropské unie na jarním zasedání Evropské rady v Bruselu Deklaraci o boji proti terorismu.

Těžiště Deklarace spočívá v seznamu opatření legislativního i operačního charakteru, kterými členské země EU plánují posílit svou spolupráci v oblasti potírání terorismu. Druhou oblastí jsou opatření operačního charakteru – posílení spolupráce na

půdě Europolu a Eurojustu, obnovené úvahy o vytvoření postu evropského prokurátora a v neposlední řadě požadavek na těsnější součinnost zpravodajských služeb. V krátkodobém časovém horizontu se nejviditelnějším opařením stává vytvoření postu protiteroristického koordinátora, přezdívaného „protiteroristický car“. Do této funkce je jmenován nizozemský liberální politik Gijs de Vries, který působí v sekretariátu Rady EU pod autoritou Javiera Solany. Jeho hlavním úkolem je podpora a koordinace činnosti Rady ministrů vnitra a spravedlnosti v oblasti boje proti terorismu.

Třetí a z hlediska občanů EU nejproblematictější částí „madridského balíčku“ jsou opatření na posílení účinnosti informačních systémů (Schengenský informační systém, Vízový informační systém atd.). Do této kategorie totiž spadají i návrhy, které podle kritiků bezprostředně omezují soukromí občanů Unie a naopak významně posilují kontrolní a dozorčí pravomoci bezpečnostních orgánů. Vedle v podstatě již prosazeného zahrnutí biometrických informací (otisky prstů, vzorek DNA, fotografie oční duhovky a podobně) do osobních dokladů se jedná o archivování elektronických zpráv, telefonních hovorů, ale také informací o pasažérech letecké přepravy.

Dne 2. dubna se Rada rozhoduje pro další aktualizaci seznamu teroristických organizací a osob svázaných s teroristickou činností, který je vedený Evropskou unií.⁴³

Dne 6. dubna poslanci Evropského parlamentu ve výboru pro zahraniční záležitosti přijímají výroční zprávu Evropského parlamentu za rok 2003 o lidských právech ve světě. Zpráva se zaměřuje především na boj proti terorismu, reprodukční zdraví (tj. právo na svobodné rozhodování o počtu dětí a době jejich početí) a práva zdravotně postižených lidí. Po pumových útocích v Madridu byly upraveny ty části zprávy, které se zabývají bojem proti terorismu. Zpráva zdůrazňuje, že boj proti terorismu musí být veden v rámci mezinárodního práva a že demokratické země musí jít příkladem. V souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem odsuzuje výbor pro zahraniční záležitosti všechny násilné činy včetně mimosoudního zabíjení, bezohledných teroristických útoků, pokračujících osidlovacích aktivit Izraele a stavby „bezpečnostního plotu“.

⁴³ Společný postoj, kterým se aktualizuje Společný postoj č. 2001/931/CFSP ke konkrétním opatřením boje proti terorismu a zrušuje Společný postoj č. 2003/906/CFSP (dokument 7603/04); Rozhodnutí zaměřené na realizaci konkrétních restriktivních opatření na základě Nařízení č. 2580/2001 proti terorismu a jeho souvisejícím lidským právkům zrušuje Rozhodnutí č. 2003/902/EC (dokument 7604/04).

Rok 2005 a provádění Haagského programu

Dne 5. listopadu 2004 přijímá Evropská rada rámcový program pro období 2005-2009, nazvaný „Haagský program“, který je následníkem programu z Tampere z roku 1999. Týká se všech stránek politik v oblasti svobody, bezpečnosti a práva včetně jejich vnějšího rozměru, a zejména: základních práv a státního občanství; azylu a přistěhovalectví; správy hranic; integrace; boje proti terorismu a organizované zločinnosti; policejní a soudní spolupráce; občanského práva. Do Haagského programu je doplněna protidrogová strategie, kterou Evropská rada schvaluje v prosinci 2004.

Dne 24. února 2005 přijímá Rada na legislativní úrovni rámcové rozhodnutí s cílem upevnit spolupráci příslušných orgánů členských států v oblasti *stíhání útoků na informační systémy*.⁴⁴ V březnu, v červnu a v říjnu aktualizuje seznam osob a subjektů, jichž se týkají specifická restriktivní opatření v rámci boje proti terorismu, jako například zmrazení bankovních účtů.

Jaro 2005 přináší první konkrétní kroky Haagského programu. Dne 10. května Komise definuje *deset* konkrétních *priorit*, na něž se, podle jejího názoru, bude muset v příštích letech zaměřit úsilí. Týkají se například hledání komplexní reakce na terorismus, vypracování integrované správy vnějších hranic, vypracování strategické koncepce, jež by zahrnovala organizovaný zločin, nebo potřeby zajistit pro všechny skutečný evropský prostor práva. Tyto priority jsou roztrženy do výčtu legislativních a jiných opatření, které Rada schvaluje na svém zasedání ve dnech 2. a 3. června. Tento *akční plán společný* pro oba orgány uvítala Evropská rada v červnu, a zejména uvítala, že tato iniciativa položila důraz na operativní spolupráci mezi různými aktéry v oblasti vnitřní bezpečnosti Unie.

Ovšem následuje červenec 2005 a teroristické útoky spáchané v Londýně. Dne 13. července Rada ve svém prohlášení označuje tyto činy za urážku univerzálních hodnot, na nichž je založena Unie; a dále zdůrazňuje své odhodlání urychleně dovést do úspěšného konce přijetí řady legislativních textů, které svou povahou zajistí předcházení takovým činům a boj proti nim. Za důležitý cíl označily členské státy rovněž správné a včasné provádění platných nástrojů sloužících k boji proti terorismu.

Dne 20. září Komise zřizuje mechanismus ke zlepšení výměny informací o teroristických trestných činech mezi členskými státy a příslušnými orgány Evropské

⁴⁴ Rámcové rozhodnutí 2005/222/JAI (Úř. věst. L 69 ze dne 16.3.2005)

unie.⁴⁵ O den později Komise předkládá souborný balíček čtyř iniciativ, jmenovitě: návrh na směrnici o uchovávání komunikačních přenosových údajů;⁴⁶ finanční rozhodnutí o přidělení 7 milionů EUR na pilotní projekt na poli prevence, připravenosti a reakce na teroristické útoky;⁴⁷ návrh na rozhodnutí o podpisu Úmluvy Rady Evropy o praní špinavých peněz a financování terorismu;⁴⁸ sdělení „Nábor teroristů: určující faktory přispívající k násilné radikalizaci“.⁴⁹

V prosinci vypracovala Rada *strategii Evropské unie*⁵⁰ zaměřenou na boj s terorismem, kterou následně schválila Evropská rada na zasedání ve dnech 15. a 16. prosince. Tento dokument popisuje strategické odhodlání Unie „zapojit se do celosvětového boje proti terorismu při současném respektování lidských práv a učinit Evropu bezpečnější a současně umožnit svým občanům, aby mohli žít v atmosféře svobody, bezpečnosti a práva“. Tato strategie má čtyři aspekty. „Aspekt předcházení“ při současném vypořádání se s faktory a hlavními příčinami, jež mohou vést k radikalizaci a náboru, má s pomocí aktivního postupu Unie zabránit tomu, aby se lidé přidávali k terorismu. „Aspekt ochrany“ je zaměřen na občany a infrastruktury; přičemž zranitelnost vůči útokům se snižuje posílením bezpečnosti hranic, dopravy a důležitých infrastruktur. „Aspekt sledování“ se týká pouze dotazování na teroristy a jejich sledování uvnitř i vně evropských hranic; služeb zapojených do boje proti terorismu, které překáží teroristům v plánování, přesunování a komunikaci; tyto služby rozkládají sítě podpory a financování; a navíc brání přístupu k technice, která je potřebná k provádění útoků; nicméně jejich hlavním cílem zůstává předávání teroristů spravedlnosti. V případě selhání *prevence, ochrany a sledování* nastupuje aspekt „reakce“, v jehož rámci přichází ke slovu duch solidarity, vypořádání se s následky teroristických útoků, jejich co možná

⁴⁵ Rozhodnutí 2005/671/JVV (Úř. věst. L 253 ze dne 29.9.2005).

⁴⁶ Návrh na směrnici o uchovávání komunikačních přenosových údajů zajišťuje harmonizaci povinností poskytovatelů veřejně dostupných elektronických komunikačních služeb nebo veřejné telekomunikační sítě uchovávat údaje týkající se mobilních a pevných telefonních linek a internetové komunikace po dobu jednoho roku respektive šesti měsíců. To se nevztahuje na skutečný obsah komunikací. Zahnuje také ustanovení zajišťující, aby poskytovatelům služeb nebo sítě byly hrazeny prokázané dodatečné náklady, které jim vzniknou. Zpracování údajů bude plně pod dohledem úřadů na ochranu údajů zřízených ve všech členských státech. Evropský parlament je do procesu zapojen na základě procedury spolupřezhodování. Viz [IP/05/1167](#) a [MEMO/05/328](#) o uchovávání údajů.

⁴⁷ Finanční rozhodnutí Komise týkající se kroků na poli prevence, připravenosti a reakce na teroristické útoky následuje po návrhu Evropského parlamentu z prosince 2004 na zřízení rozpočtové položky „Pilotní projekt – Terorismus“ ve výši 7 milionů EUR. Právě přidělené finanční prostředky umožní prosazovat řadu kroků, které Komise navrhla ve svém sdělení z října 2004 „o ochraně, připravenosti a reakci“ a dále ve sdělení o opatřeních zajišťujících větší bezpečnost výbušnin a stíelných zbraní přijatém dne 18. července 2005 a v novém sdělení o násilné radikalizaci a náboru teroristů přijatém k tomuto dni. Finanční rozhodnutí má zejména za úkol svést dohromady donucovací orgány s cílem umožnit sdílení informací a krizové řízení a bude podporovat nadcházející Evropský program na ochranu kritické infrastruktury; ([MEMO/05/330](#)).

⁴⁸ Přijetím návrhu na Rozhodnutí Rady o schválení podpisu Úmluvy Rady Evropy č. 198 – o praní špinavých peněz, vyhledávání, zadržování a zabavování zisků z trestné činnosti a o financování terorismu – jménem Evropského společenství Komise podnítila 46 členských států Evropské rady k tomu, aby zavedly stejné striktní pravidla proti praní špinavých peněz jako jsou ta, která jsou aplikována v EU, a předložily jednotný postup v boji proti terorismu, protože ze široka útočí na jeho financování a snaží se zajistit, aby logistické buňky nebyly schopny nalézt bezpečné útočiště pro své finance kdekoli v Evropě. ([MEMO/05/331](#)).

⁴⁹ Sdělení „Nábor teroristů: určující faktory přispívající k násilné radikalizaci“ je příspěvkem Komise ke strategii, kterou Rada připravila ke konci minulého roku na stejné téma, tak jak je to požadováno v rámci Haagského programu. Dokument navrhuje možné způsoby nastolení řešení problému v různých oblastech, mimo jiné prostřednictvím vysílacích médií a internetu, dialogu mezi různými kulturami a náboženstvími, vzdělávání, integračních politik, spolupráce mezi donucovacími orgány a tajnými službami členských států v dané věci a externích vztahů. Předložené kroky a doporučení jsou kombinací opatření a je nutno nahlížet na ně jako na doplnění stávajících národních snah. Komise nicméně věří, že EU vzhledem k šíři svých politik v různých oblastech, které by bylo možno využít v boji proti násilné radikalizaci, je vybavena k tomu, aby shromažďovala a šířila na evropské úrovni příslušné odborné znalosti získávané členskými státy. ([MEMO/05/329](#)).

⁵⁰ *Strategie Evropské unie* Ohledně zpráva o činnosti Evropské unie - 2005, Lucemburk 2000, str. 118.

nejúčinnější oslabování cestou posilování kapacit na zvládání účinků útoků, koordinováním odezvy a uspokojování potřeb obětí.

Rok 2006 ve znamení zlepšení dopravních podmínek

Na počátku roku 2006 (28.února) navrhla evropská komise nová evropská pravidla na lepší ochranu nákladní dopravy před teroristickými útoky. Tato pravidla mají zvýšit bezpečnost dodavatelského řetězce v pozemní dopravě.

Společnosti, které provozují nákladní dopravu a které budou mít zájem na ochraně před možnými teroristickými útoky na evropské úrovni, budou muset dodržovat bezpečnostní opatření v souladu s minimálními evropskými standardy. Na oplátku jim národní úřady udělí status "bezpečného provozovatele", který bude platný na celém území Evropské unie po dobu tří let.

Na základě navrhovaných opatření "bezpečný provozovatel" bude moci využívat rychlého zacházení na bezpečnostních kontrolách, a to jak na uvnitř Unie (např. přístavy), tak na vnějších hranicích, kde celníci uplatňují nová bezpečnostní pravidla. Návrh podle Komise představuje pro podnikatele méně byrokracie a urychlení dopravy.

Pravidla by měla zahrnout všechny podnikatele v oblasti nákladní dopravy (lodní, železniční, silniční) – dopravce, majitele skladů, expediční firmy. Každý podnikatel by tak byl zodpovědný za svoji bezpečnost.

Místopředseda Evropské komise Jacques Barrot, který je odpovědný za oblast dopravy, v této souvislosti prohlásil: "Nová pravidla činí z Evropské unie první obchodní uskupení na světě, které přímo dodává bezpečnostní dimenzi všem formám nákladní dopravy."

Návrh Komise byl předán k projednání v Evropském parlamentu a v Radě. Netýká se ale lodní a námořní dopravy, pro které byla stanovena jiná pravidla.

ORGÁNY BOJUJÍCÍ PROTI TERORISMU

Europol

Významnou roli při spolupráci členských zemí v oblasti vnitřní bezpečnosti hraje Evropský policejní úřad, Europol, se sídlem v Haagu. O jeho založení bylo rozhodnuto v Maastrichtské smlouvě z roku 1992. Europol zahájil svou činnost v omezeném měřítku v

lednu 1994 jako protidrogová jednotka (Europol Drugs Unit, EDU). Úmluva o Europolu byla ratifikována všemi členskými státy a nabyla účinnosti k 1. 10. 1998. Po nezbytných právních opatřeních vyplývajících z Úmluvy zahájil Europol svoji činnost v plném rozsahu 1. 7. 1999.

Europol je právnickou osobou a jeho hlavními orgány jsou: řídící rada, ředitel, společný kontrolní orgán pro ochranu dat, finanční výbor a finanční kontrolor. Řídící rada je složena po jednom zástupci z každé členské země a přijímá všechna důležitá rozhodnutí týkající se činnosti Europolu, a to dvoutřetinovou většinou hlasů. Ředitel je jmenovaný jednomyslně Radou (ministrů) na období čtyř let maximálně po dvě funkční období, má dva zástupce a je odpovědný za plnění úkolů přidělených Europolu a jeho administrativě.

Posláním Europolu je významně přispívat k prosazování zákonných předpisů EU a působit tak proti organizovanému zločinu. Pro činnost Europolu bylo důležité, že Amsterdamská smlouva (1997) včlenila zvláštní odkaz na boj proti terorismu do čl. 29 (ex-čl. K.1 SEU). Tím umožnila členským státům EU přijímat společné postoje, rozhodnutí, rámcová rozhodnutí a úmluvy s cílem vytvořit užší spolupráci v této oblasti. Postupně se činnost Europolu rozrůstala o další důležité oblasti potírání kriminality a mezinárodního terorismu. Od 1. ledna 2002 byl mandát Europolu rozšířen o potírání závažných forem mezinárodního zločinu, jak je uvedeno v Dodatku Úmluvy o Europolu. Mimoto se Europol zaměřuje i na zločiny v oblasti finančních transakcí a výpočetní techniky.

Velmi důležitým ustanovením Úmluvy o Europolu je, že Europol musí vybudovat a udržovat rozsáhlý počítačový systém s databází, Počítačový systém Europolu (The Europol Computer System, TECS). Ten by měl po svém dokončení mít tři základní složky, systém informací, systém analýz a systém indexů, a propojovat všechny členské státy EU. Přístup k TECS by měl být zajištěn ve všech oficiálních jazycích EU.

Europol je zapojen do širší mezinárodní spolupráce. Uzavřel řadu dvoustranných dohod jak s nečlenskými zeměmi EU, tak i s významnými mezinárodními organizacemi a institucemi. Úzce spolupracuje s bezpečnostními složkami USA, má styčnou kancelář ve Washingtonu.

Europol zpracovává pro potřeby členských států EU velké objemy dat a informací z různých zdrojů: národních policejních orgánů a zpravodajských služeb členských, ale i třetích zemí a z různých dalších otevřených zdrojů. Výstupem pak jsou:

strategické analýzy a řada studií zabývajících se specifickými hrozbami a riziky pro Evropu;

operační analýzy z různých vyšetřování probíhajících v členských státech EU, dalších zemích Evropy a v USA, které identifikují možná spojení mezi podezřelými osobami, organizacemi, adresami, telefonními čísly, bankovními konty apod.;

přehledy o bezpečnostních opatřeních v EU;

speciální výstupy pro potřeby tajných služeb a policejních sborů EU a některých dalších zemí na základě zvláštních požadavků.

Určité omezení pro akceschopnost Europolu v současné době představuje absence potřebných legislativních norem, které by umožnily přímé a nezávislé akce Europolu na území členských států EU.

Eurojust

Eurojust vznikl po setkání Evropské rady ve finské Tampere v říjnu 1999. Toto setkání bylo věnováno založení prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti.

Eurojust si vytkl za cíl pomáhat koordinovat vyšetřování a stíhání vážné přeshraniční trestné činnosti a podporovat spolupráci mezi vynucovacími orgány v každém z 25 členských států. Je tvořen vysoce kvalifikovaným týmem prokurátorů a soudců delegovaných každou jednotlivou členskou zemí EU majících společné sídlo v Haagu, přičemž svou oficiální funkci ve své členské zemi si zachovávají. Tento tým prohlubuje, zlepšuje a urychluje spolupráci mezi právními systémy a národním soudnictvím ve všech členských státech, což umožňuje zajistit a stíhat rychleji a účinněji zločince páchající přeshraniční trestnou činnost.

Členové Eurojustu mohou v případě přeshraničních trestných činů okamžitě jednotlivé záležitosti vzájemně konzultovat a v rámci soudního systému jednotlivých členských států jim hned poskytovat právní stanoviska, pomoc a poradenství, a to kolektivně i individuálně, ve 20 jazycích. Eurojust může požádat kterýkoli členský stát, aby zahájil vyšetřování nebo trestní stíhání, anebo může žádat, aby jedna země akceptovala fakt, že jiná země může být pro trestní stíhání lépe situována.

Eurojust navázal těsnou spolupráci s Evropskou soudní sítí (ESS), decentralizovanou sítí prokurátorů a soudců EU pracujících na kriminálních případech. ESS má ve všech členských státech kontaktní místa, na jejichž specialisty je možno se obrátit s žádostí o radu. Eurojust společně s Europolem pomáhá bojovat proti většině typů

evropské kriminality a v případě zneužití rozpočtu EU také společně s OLAF, Evropským útvarem pro odhalování podvodů uvnitř orgánů EU. Eurojust rovněž stále více spolupracuje se zeměmi mimo EU a s klíčovými partnerskými zeměmi brzy uzavře smlouvy o spolupráci.

Nejvýznamnější teroristická uskupení

Zesilující se teroristická hrozba a narůstající ztráty na zdraví, životech a majetku obyvatel nutí státy, které se stávají terčem teroristických útoků, při členění tomuto nebezpečí spolupracovat. Každý ze států, který je rozhodujícím způsobem zapojen do protiteroristické aliance, spatřuje hlavní hrozbu své bezpečnosti v jiné teroristické organizaci. Tak například Rusko se soustředí na čečensko-islámské teroristické skupiny, Francie a Španělsko na baskické separatisty, Velká Británie na irské radikály, Japonsko na radikální náboženské nacionalisty, USA na islámské blízkovýchodní skupiny atd. Přestože v dnešním světě působí desítky teroristických skupin a jejich vzájemně propojených frakcí, státy protiteroristické aliance se shodují, že největší nebezpečí, především pro dnešní Evropu, představuje činnost následujících organizací:

Organizace Abú Nidála (Abu Nidal Organization – ANO)

Zakladatelem a duchovním otcem této organizace byl Sabrí Chalíl al-Banná (Abú Nidál). Jejím cílem je osvobození Palestiny cestou panarabské revoluce a zničení Izraele. Měla okolo čtyř set členů a podporovaly ji desítky členů Palestinské milice. Je organizována do řady výborů zaměřených na politické, vojenské a finanční aktivity. Pomoc formou logistické podpory, výcviku a výzbroje jí poskytovaly Libye, Sýrie a Irák. Nidál se jako spojenec Jásira Arafáta a jeho Fatahu oddělil od Organizace pro osvobození Palestiny v roce 1973. Až do Nidálovy smrti v srpnu 2002 zorganizovala ANO akce ve 20 zemích světa a padlo jí za obět téměř 900 osob. V současné době čelí finančním problémům a vnitřním bojům ve vedení a počet jejích aktivních členů a organizovaných akcí značně poklesl. Vystupuje i pod některými dalšími jmény jako *Fatah Revolutionary Council*, *Arab Revolutionary Brigades* či *The Revolutionary Organization of Socialist Muslims*.

Posel božího meče – Skupina Abú Sajáfa (Abu Sayyaf Group, ASG)

Organizace byla založena Abdurajakem Džandžaláním v době sovětsko-afghánské války s cílem naplnění muslimských ideálů v islámském státě. Později přesunula své působení na Filipíny. Má charakter široké mezinárodní sítě složené z militantně založených muslimů. ASG má výraznou podporu Usámy bin Ládina a úzké napojení na jeho al-Ká'idu. Bojovníci této organizace prošli výcvikem v Afghánistánu, 20 zvláštních specialistů v roce 2001 absolvovalo speciální výcvik v táboře Mazár-e Šarif. ASG finančně podporuje Usámův švagr, obchodník Muhammad Džamál Chalífa a jeho organizace *International Islamic Relief Organization*. Po smrti Džandžaláního při střetu s policií v roce 1998 se organizace rozštěpila na tři skupiny, které páchají brutální vraždy a organizují únosy. Je patrné, že nynější aktivity jsou zaměřeny především na získávání peněz z výkupného. Během několika posledních let unesla organizace 140 osob, z nichž přes 20 zavraždila.

Islámská skupina (Al-gamá'át al-islamíja, IG)

Jedná se o největší egyptskou militantní organizaci, založenou v roce 1973, která vstoupila do povědomí světa brutální vraždou 62 turistů v Luxoru v roce 1997. Její duchovní vůdce šejch 'Umar 'Abdarrahmán byl v roce 1993 uvězněn ve Spojených státech v souvislosti s prvním bombovým útokem na Světové obchodní centrum. V roce 1998 se organizace stala členem Mezinárodní fronty pro svatou válku proti židům a křižákům (*International Front for Jihad against Jews and Crusaders*), kterou založila al-Ká'ida. V současném vedení soupeří o moc pragmatičtější křídlo, jehož vůdcem je Mustafá Hamza, a militantní křídlo vedené Táhá Músou. Ten v roce 1998 jménem IG podepsal náboženský výnos (fatwu) svého sponzora Usámy bin Ládina vyzývající ke svaté válce (džihádu) proti Američanům. V současné době operuje Islámská skupina v malých skupinkách především v Egyptě, Súdánu, Jemenu a Velké Británii.

Baskicko a jeho svoboda (Euskadi ta Askatasuna, ETA)

Organizace byla založena v roce 1959 s cílem získat nezávislost pro Baskicko. Její ideologie má marxistické základy a jejími bojovými prostředky jsou únosy a bombové útoky. Odhaduje se, že za dobu své existence má na svědomí okolo 800 vražd. Bojovníci

této organizace byli vycvičeni v Libyi, Nikaragui, Kube a v Jižním Jemenu. Spolupracuje a udržuje úzké kontakty s IRA (Irskou republikánskou armádou).

Boží strana (Hizballáh)

Organizace byla založena v roce 1982 v Libanonu za pomoci revolučního Íránu s cílem vytvoření šíitského islámského státu. Organizace začala jako vůbec první používat sebevražedných „lidských bomb“. V roce 1993 organizace proslula útokem na Světové obchodní středisko v New Yorku. Kromě Blízkého východu má buňky i v Evropě a Severní Americe. Finanční pomoc, zbraně a výcvik jejím členům poskytují Sýrie a Írán. Získává popularitu mezi Palestinci i jako politická strana, která je zastoupena v libanonském parlamentu.

Islámský džihád (Islamic jihad)

Organizace byla založena koncem sedmdesátých let a podílela se na všech hlavních útocích proti Spojeným státům a jejich spojencům po celém světě. Poprvé se Islámský džihád „proslavil“ atentátem na egyptského prezidenta Anwara Sádáta v roce 1981. Její vůdce Ajmán Zavahrí se stal pravou rukou Usámy bin Ládina a intelektuálním a ideologickým vůdcem Mezinárodní fronty pro svatou válku proti židům a křižákům (*The International Front for Jihad against Jews and Crusaders*). Vzhledem k akcím egyptských bezpečnostních služeb se organizace v osmdesátých letech rozdělila na dvě poloviny; jednu vede Zavahrí, druhou Abú az-Zumár, který je v současné době v egyptském vězení. Zavahrího bojovníci získávají výcvik v Afghánistánu a jsou speciálně cvičeni jako sebevražední atentátníci. Organizace dodržuje silné utajení a operuje prostřednictvím řady buněk, které nemají mezi sebou spojení a jejichž členové se vzájemně neznají. Podporu jí poskytují především Súdán a Írán.

Hnutí islámského odporu (Harakat al-mukáwama al-islámija)

Hamás ("nadšení") je akronym názvu palestinské radikální islamistické organizace. Jejím dlouhodobým cílem je vytvoření islámského státu na území historické Palestiny, což je staví proti nacionalistům z Fatahu a dalších složek OOP. Na rozdíl od nich se Hamás také není ochoten smířit se s existencí Státu Izrael.

Hnutí je nezávislé na oficiálním palestinském vedení a na jeho úkor získává příznivce především v nejchudších palestinských lokalitách (hlavně v pásmu Gazy, kde je ekonomická situace nejhorší). Hnutí Hamás ale není jen teroristická organizace. Ta je jen jedním z jeho křídel. Hamás totiž navazuje na aktivity egyptského Muslimského bratrstva a organizuje různé aktivity na podporu chudého palestinského obyvatelstva, provozuje vlastní školy a sociální systém. Na rozdíl od oficiálních palestinských struktur je také daleko méně zkorumpované. To vše činí Hamás velmi populárním mezi výraznou částí Palestinců. Není bez zajímavosti, že ve svých počátcích v 80. letech Hamás disponoval paradoxně i tichou podporou ze strany Izraele. Ten totiž spoléhal na to, že veřejné prospěšné aktivity Hamásu převáží nad aktivitami vojenskými a hnutí se stane vážným soupeřem OOP. Strategie „rozděl a panuj“ však Izraeli nevyšla, neboť po vypuknutí První intifády⁵¹ v roce 1987 se v Hamásu prosadilo tvrdě protiizraelské křídlo. Militantní křídlo Hamásu – brigády Izz al-Dín al-Kásama (pojmenované podle palestinského radikála z dob britského Mandátu) – spáchaly do dnešních dní mnoho útoků na izraelské vojenské i civilní cíle a zavraždily stovky lidí. Duchovním otcem Hamásu byl od dob jeho založení šejch Ahmad Izmaíl Jásín (1936–2004). V roce 2004 byl zabit izraelským atentátem v rámci tzv. mimosoudní likvidace.

Pravá Irská republikánská armáda (The Real Irish Republican Army, RIRA)

Vznikla v roce 1997 odštěpením od předcházející *Provisional Irish Republican Army* (PIRA). Jejím cílem je odtržení Severního Irska od Velké Británie a spojení s Irskou republikou. RIRA je vojenským křídlem výboru *The 32 County Sovereignty Committee* (32CSC), založeného v prosinci 1997 s cílem dosažení sjednocení a plné nezávislosti 32 irských hrabství (26 z Irské republiky, 6 ze Severního Irska). RIRA používala především bombové útoky na ekonomickou infrastrukturu Severního Irska. V únoru 2002 změnila taktiku, nyní útočí hlavně na britské policejní a bezpečnostní síly v Severním Irsku a na vybrané cíle v Londýně.

⁵¹ Povstání palestinských Arabů v Izraeli na okupovaných územích. Cílem povstání je aktivizovat Palestince a upozornit světovou veřejnost na palestinský problém.

Alžírská islámská skupina bojovníků (Groupe salafiste pour la prédication et le combat, GSPC)

Salafisté jsou velmi nebezpečná organizace. Vznikli v roce 1996 odštěpením od *Groupe Islamique Armé*, GIA a v současné době jsou považováni za hlavní náborovou a podpůrnou organizaci pro akce al-Ká'idy v Evropě. GSPC řídí Hajdar Abú Dohou. Ten sídlí od roku 1999 v Londýně, kam se vrátil z afghánských táborů al-Ká'idy, kde patřil mezi její vysoce postavené členy. Nové členy získává GSPC pro al-Ká'idu především mezi mladými Alžířany usazenými ve Velké Británii a Francii. V Itálii a Německu vedou buňky s těmito úkoly Tarek Máruří a Mohamed Bensachria (zatčen ve Španělsku v červnu 2002). Zpravodajské služby odhadují, že GSPC založila doposud neodhalené buňky al-Ká'idy ve Francii, Velké Británii, Španělsku, Belgii a Nizozemsku. Na příklad v roce 2002 zadržely francouzské bezpečnostní služby tři osoby patřící k frankfurtské buňce GSPC, které plánovaly chemický útok.

Al-Ká'ida

Z výše uvedených základních charakteristik nejsledovanějších teroristických skupin vyplývá, že jednou z nejaktivnějších a nejnebezpečnějších je činnost organizace al-Ká'ida.

Mimořádnost nebezpečí, které tato síť představuje, spočívá především v globálním záběru její působnosti a v organizování vzájemné součinnosti mezi různými teroristickými skupinami a jejich odnožemi. Značné nebezpečí je navíc v tom, že svou činnost staví na náboženských základech, dogmaticky vykládá Korán a ve jménu svaté války muslimů (džihádu) získává nové příznivce nejen napříč celým arabským světem, ale i mezi příslušníky jiných států. Ve jménu Koránu a s myšlenkou na to, že jejich mučednická smrt jim zajistí automaticky přístup do nejvyššího muslimského nebe, jsou příslušníci al-Ká'idy připraveni položit své životy kdykoli a kdekoli.

Al-Ká'ida, známá pod celou řadou názvů (v angličtině The Base, Islamic Army, World Islamic Front for Jihad Against Jews and Crusaders, Islamic Army for the Liberation of the Holy Places, Islamic Salvation Foundation, The Group for the Preservation of the Holy Sites aj.) byla založena v roce 1984 v pakistánském městě Pěšavár jako organizace MAK (*Maktabu-l-chidmati li-l-mudžáhidín al-arab* – Kancelář /úřad/ pro podporu arabských mudžáhidínů). Nábožensky vycházela organizace z učení

muslimské sekty wahhábovců. Cílem jejího zakladatele Usámy bin Ládina byl společný boj s Afghánci proti vojskům SSSR v Afghánistánu a pozdější založení wahhábovského chalífátu napříč „pravověrným“ islámským světem. V roce 1988 založil Bin Ládin odnož s názvem al-Ká'ida, která prosazovala jako taktiku boje i útoky na civilní cíle. Po bombovém útoku, při němž v roce 1989 zahynuli náboženský vůdce MAK Abdulláh Azzam a jeho dva synové (podle některých zdrojů se Bin Ládin na vraždě přímo podílel), kteří prosazovali boj výhradně proti vojenským cílům, se výrazně profilovala již jen al-Ká'ida a její vedení se přemístilo do Afghánistánu. Zde začal Usáma bin Ládin pod ochranou vládnoucího hnutí Tálibán zřizovat nové výcvikové tábory, sociální a logistickou infrastrukturu a přetvářet svou organizaci v mezinárodní sílu.

Usáma bin Ládin zaměřil svou pozornost v první řadě na vlády zemí Blízkého východu spolupracující s USA, především v Egyptě a Saudské Arábii. Dále vyhlásil cíl osvobodit svatá místa islámu, Jeruzalém, Mekku a Medínu, od „nevěřících“. V devadesátých letech pak vyhlásil svatou válku (džihád) proti americkým vojenským i civilním cílům. V únoru 1998 vydal náboženský výnos (fatwu), která stanovuje náboženská pravidla nově vytvořené organizace, zastřešující různé teroristické skupiny, s názvem Mezinárodní fronta pro svatou válku proti židům a křižákům (*International Front for Jihad against Jews and Crusaders*). Fatwa vyzývá všechny muslimy k zabíjení občanů USA a jejich spojenců.

Po spojeneckých úderech proti al-Ká'idě se organizace přeskupila a v současné době funguje systémem buněk, rozmístěných po celém světě. Významným a velmi nebezpečným prvkem je to, že i když má tato celosvětová struktura na sobě nezávislých buněk ustanovené struktury vedení a velení, k provádění lokálních teroristických útoků ve jménu al-Ká'idy a džihádu není nutný přímý souhlas nejvyššího vedení. Tato „volnost“ v provádění akcí dává organizaci velkou flexibilitu. Současně limituje zpravodajské služby při umisťování svých zdrojů do její struktury i možnosti těchto zdrojů získávat informace o existenci a plánovaných akcích ostatních buněk. Po vojenských operacích proti základnám al-Ká'idy a opatřeních řady vlád ke zmrazení jejích finančních zdrojů zareagovala organizace velmi rychle. Převedla finanční hotovost na zlato a diamanty, které dokáže pro potřeby svých buněk distribuovat po celém světě a které jsou rychle směnitelné za potřebné finanční zdroje. Navíc si jednotlivé buňky mohou obstarávat finance běžným i ilegálním obchodem, pašováním drog a další kriminální činností.

V čele al-Ká'idy stojí její emír, kterým je Usáma bin Ládin. Druhým mužem organizace je teologický vůdce Ajmán Zavahrí, který řídí radu „Šura“. Ta má celkem 30

členů a podílí se na nábožensko-politické náplni činnosti organizace. V řídicí linii následují tři výbory:

- vojenský výbor – odpovídá za výcvik, obstarávání zbraní a plánování teroristických útoků. V souvislosti s činností tohoto výboru se nejčastěji objevuje jméno Bin Ládinova zástupce a vojenského velitele al-Ká'idy Muhammada Atífa;
- finančně-obchodní výbor – má za úkol provádět nezbytné obchodní a finanční transakce, obstarávat falešné cestovní dokumenty, letenky a distribuci peněz;
- výbor pro islámská studia – vydává závazná náboženská pravidla (fatwy).

Příslušníci al-Ká'idy jsou po absolvování vojenského výcviku a „zdokonalení se“ ve znalosti islámu organizováni do bojových buněk, vybaveni falešnými doklady a odesláni do místa svého budoucího působiště. Z hlediska své funkce se buňky dělí na:

buňky, které ihned po příjezdu na místo určení připravují, plánují nebo ihned provádí teroristické aktivity a akce;

tzv. spící buňky, které dlouhodobě splývají s okolím, vytvářejí si přirozené kontakty, možnosti a přístupy do zájmových objektů a čekají na příkazy k provedení konkrétního teroristického útoku;

buňky, náplní jejichž činnosti je praní a „legalizace“ peněz“ obstarávání různých dokladů, včetně cestovních pasů.

Odhaduje se, že v současné době působí buňky al-Ká'idy v 46 zemích světa, z toho v Evropě v Belgii, Bosně a Hercegovině, Francii, Irsku, Itálii, Německu, Nizozemsku, Rakousku, Rusku, Švýcarsku a Velké Británii.

Při konkrétních teroristických útocích proti životům, zdraví a majetku obyvatel cílových zemí má al-Ká'ida k dispozici jak běžné konvenční zbraně, jako jsou různé střelné zbraně a výbušniny, tak i prostředky, které mohou mít charakter zbraní hromadného ničení. Současná taktika teroristických akcí kalkuluje s nenadálostí útoků a s překvapivým výběrem jejich cílů. Konvenční zbraně se tak mohou stát jen prostředkem k získání jiného prostředku (například letadla, vlaku, vozidla apod.) nebo prostředkem k získání přístupu k objektu (přehradě, jaderné elektrárně, mostu, stadionu aj.), s jehož pomocí nebo jehož destrukcí získává teroristický útok na, v minulosti nebývalé, razanci, brutalitě, ohromně též narůstají ztráty na životech a majetku.

FRANCIE A JEJÍ POSTOJ TERORISMU

Boj Francie proti terorismu

Francie, která se již několikrát stala obětí mezinárodního terorismu, ať už na své půdě nebo v zahraničí, již dost dlouho prokazuje svoji odhodlanost při potírání terorismu v jakýchkoli jeho podobách. Právě teroristická hrozba byla tou, která podnítila Francii přijmout souvislou legislativu, operační prvky a posílit mezinárodní spolupráci. Toto odhodlání bylo o to větší po teroristických útocích na Světové obchodní centrum v New Yorku dne 11. září 2001.

Francie popisuje svůj boj proti terorismu na základě několika principů. Ze všeho nejdřív spočívá na úplném odsouzení terorismu, všech jeho forem, jeho původců, ať už jsou jejich motivy jakékoli. Dále uvádí, že tento boj musí být veden tak, aby nedocházelo k porušování lidských práv a svobod. Zároveň se snaží vyvarovat jakémukoli zaměňování a smíchávání pojmů terorismus a organizovaný zločin, i když se tyto dva fenomény mohou často proplétat. Současně se snaží i redukovat politické napětí a sociální nespravedlnosti, které podněcují násilí a dávají impuls teroristům, aby rekrutovali další a další jedince.

Francie má specifickou protiteroristickou legislativu, kterou ustanovil zákon ze dne 9. září 1986. Všechny teroristické činy tak podléhají zvláštnímu procesnímu řízení, kdy rozsudek je vynesen speciálním soudním sborem. Existuje zde rovněž zvláštní opatření, které se týká odškodnění obětí terorismu prostřednictvím garančních fondů. Odškodnění tak budou Ti, kteří se stali oběťmi teroristických útoků na území Francie (nezávisle na jejich národnosti) a všichni francouzští občané, které teroristický útok poznamenal mimo území své vlasti.

Pro potírání terorismu bylo ve Francii zřízeno několik zvláštních jednotek a orgánů: 2 zásahové jednotky policejního typu, Skupina speciálního určení francouzské policie G.I.G.N (Groupe d'Intervention de la Gendarmerie Nationale) a protiteroristická jednotka policie R.A.I.D (Recherche, Assistance, Intervention et Dissuasion) neboli Průzkum, podpora, zásah a odstrašení. Tyto jednotky mají bojovat proti všem vážným hrozbám, které by mohly ohrozit veřejnou bezpečnost.

Francie po 11. září 2001

Bombastický Chirakův výrok po 11. září „Jsme všichni Američané“ byl jistě určitým vyjádřením solidarity vůči Spojeným státům, nicméně toto gesto francouzského prezidenta bylo rovněž ne dlouho po útocích chápáno jako pokrytecké představení tohoto kontroverzního evropského politika.

V květnu 2002, po svém triumfálním vítězství v prezidentských volbách, využil prezident Chirac Bushovy návštěvy, aby ho ujistil o pevném spojeneckém poutu mezi Francií a USA. Zároveň se ale vyslovil pro zcela jiný postup. Řekl, že hlavními nepřáteli Západu jsou i bída, útlak a přetrvávající ozbrojené konflikty, které vytvářejí podhoubí pro nenávisť a války. V jasné narážce na patnáctiprocentní nárůst vojenského rozpočtu USA francouzský prezident připomněl, že zbraní v boji proti terorismu by měl být i ekonomický pokrok a mezinárodní solidarita, zlepšování zdravotní péče a vzdělávacích systémů, dodržování mezinárodního práva a dialogu.

Po dobu několika měsíců Francie a další země diplomaticko-pacifistického tábora přicházely s řadou návrhů řešení napjaté situace, kterými chtěly předejít vojenské intervenci USA vůči Iráku. Byly to především státy, které se otevřeně postavily proti válce - Francie, SRN, Belgie a Lucembursko. (Žádný z nich se nestal terčem teroristických úderů, čímž se potvrdilo, že důraz na protiválečné a promírové řešení se vyplatil). Ministerstvo obrany USA jim dalo lichotivý název "banda čtyř." Jenomže tato banda se nakonec rozrostla na sedm statečných - přidaly se k nim i tři významné někdejší neutrální státy - Švédsko, Finsko a Rakousko.

Vývoj v letech 2002 – 2005 tedy nepotvrdil tezi, že hrozbě terorismu jsou vystaveny všechny země světa bez rozdílu. Nejvíce se jí vystavují ty státy, které sázejí na vojenská řešení problému terorismu a které tato řešení aktivně podporují. Nejvyšší političtí činitelé, kteří se vydali touto cestou, na své země přivolali hrozbu bezohledných a surových teroristických útoků neboť do skupiny zemí, které se rozhodly podpořit USA byla jak Velká Británie tak i Španělsko. Třetí zemí, která se rozhodla podpořit válečnou stranu bylo Polsko. A i když 15. 2. 2003 v Londýně proběhla milionová protiválečná demonstrace mírových sil, která byla dokonce největší demonstrací od skončení 2. světové války, tak i přesto se Premiér Blair plně ztotožnil s přístupem a s argumenty amerického prezidenta George Bushe a do Iráku vyslal druhý nejpočetnější vojenský kontingent bojových jednotek o celkovém počtu 11. 000 vojáků.

Také ve Španělsku se naprostá většina obyvatel postavila proti válce v Iráku. Ve dnech 15. 2. a 15. 3. 2003 proběhly milionové protiválečné manifestace, které se nesly pod hesly „Ne válce, ne Spojeným státům.“ Vládní kabinet Lidové strany pod vedením premiéra Aznara však postupoval velmi podobně jako Blairův kabinet ve Velké Británii.

Průzkum veřejného mínění ve Francii ukázal, že francouzský prezident - jeden z mála vyhraněných evropských politiků v případě irácké krize - jednal ve shodě s veřejným míněním ve své zemi. V průzkumu se proti válce vyslovilo 87% Francouzů. Mobilizace francouzské veřejnosti proti politice Bushovy administrativy v Iráku byla opravdu masová. Francouzi různých sociálních, věkových a profesních skupin se semkli za svým prezidentem a vyrazili do ulic s hesly typu „Bush = Bin Ládín“. Při březnových demonstracích pochodovali často bok po boku francouzští teenageři spolu se svými vrstevníky arabského původu. V jejich vnímání se s antiamerickým postojem ztotožnili i nejvyšší představitelé francouzského státu. Na ulicích francouzských měst se tak možná na jaře 2003 zrodila nová generace Francouzů všech vyznání a barev pleti, generace „antiBush“.

Francouzské veřejné mínění za rok 2005

Tzv. Eurobarometr neboli průzkum veřejného mínění v Evropě se provádí dvakrát do roka vždy na jaře a na podzim ve 29 zemích (ve 25ti členských státech EU, ve dvou přistupujících zemích – Bulharsko a Rumunsko, a dvou zemích kandidátských – Chorvatsko a Turecko). To vše pod záštitou Evropské komise.

Tento průzkum se ve Francii uskutečnil mezi 11. říjnem a 7. listopadem 2005. Počet dotazovaných dosáhl čísla 1009. Minimální věková hranice všech dotazovaných byla stanovena na 15 let.

Já se především budu zabývat těmi částmi veřejného mínění, které jsou co nejvíce spjaté s problematikou terorismu a tudíž odpovídají co nejvíce výběru mé bakalářské práce.

Hned v první části, jejíž cílem byl celkový pokus o nástin veřejného mínění francouzského obyvatelstva, se ukázalo, že terorismus patří mezi 15 největších problémů, kterým by se Francie měla podle jejího obyvatelstva v současnosti věnovat nejvíce. Rovněž se také ukázalo, že ve stejné míře by se bojem proti terorismu měla zabývat i Evropská unie.

Z dalšího průzkumu týkajícího se politiky USA v boji proti terorismu a přispívání k udržování světového míru vyplývá, že administrativa amerického prezidenta G. Bushe je francouzským obyvatelstvem vnímána stále negativně.⁵² Naproti tomu EU je v těchto záležitostech posuzována velmi kladně.⁵³

Téměř většina dotazovaných se rovněž přiklonila k tomu, aby se o opatřeních týkajících se boje proti terorismu rozhodovalo spíše na komunitární úrovni než na úrovni národní.

Ze všech průzkumů vyplývá, že Francouzi schvalují způsob jednání Evropské unie v záležitostech zahraniční politiky a především celkové bezpečnosti.

⁵² Viz příloha na str. 59.

⁵³ Viz příloha na str. 59.

ZÁVĚR

Poslední události na Blízkém východě ovlivnily současnou bezpečnostní situaci na celém světě a značně aktivizovaly některá teroristická uskupení. Teroristické akce již nejsou jen jednou z řady bezpečnostních hrozeb, ale svou nevídanou brutalitou a destrukcí dopadají na nevinné občany v mnoha částech světa. Krutou realitu terorismu dnes pociťují, jak jsme se mohli ve dvou předešlých letech přesvědčit, i občané Evropy.

Podle slov amerického prezidenta Georga W. Bushe stojí občanská společnost na počátku první války v 21. století bez frontových linií. Ovšem někteří evropští politici nesouhlasí, aby boj proti terorismu byl směřován s vyhlašованиеm války terorismu, jak právě učinil americký prezident George W. Bush. Ale naopak, prosazují spíše „boj“ diplomatický, který by nepřekročil rámec humanitárních pravidel. Možná že jsou to právě oni, kdo si uvědomují slova již dříve zmíněného šéfa brazilských partyzánů, který prohlásil: „Pokud je možné vyprovokovat vládu, aby reagovala na terorismus vojensky, povede to k odcizení mas. Široká veřejnost nakonec bude rebelovat proti armádě a proti policii a bude je obviňovat z toho, jaká vznikla situace“.⁵⁴ Tato situace nemálo připomíná období, které nastalo poté, co americký prezident vyhlásil útok na Írák. „Antibushovské nálady“ především v Evropě nebyly ojedinělé.

Stát, postižený teroristickým útokem, se dostává do problémů, jakými způsoby na tyto akty reagovat. Pokud represivní složky státu zvolí podobný způsob odvety, setkávají se s negativním míněním veřejnosti. Proti mezinárodnímu terorismu je tedy třeba hledat globální řešení, zejména politického charakteru.

V současné mezinárodně-politické praxi boje proti terorismu neexistuje ani perfektní vojenský úder či kampaň ani dokonalé zajištění vnitřní bezpečnosti států. Teroristé si vybírají pro své nečekané útoky většinou civilní cíle, které není možné dobře chránit (u vojenských cílů by nemuseli uspět), a tak se z vojenského hlediska stírá rozdíl mezi slabším (teroristická skupina) a silnějším protivníkem (stát s celou armádou). Z tohoto politického předpokladu pak vyplývá přímo životní nezbytnost solidarity, spolupráce a koordinace úsilí světových mocností a dalších demokratických států a sil.

Ve státech EU, díky zrušení vnitřních hranic, vzniklo ohrožení evropské bezpečnosti díky možnosti nekontrolovatelného pohybu teroristických skupin a jejich vojenského vybavení uvnitř členských států. Na to je třeba rychle reagovat a docílit takového právního stavu, kdy v případě organizovaného zločinu a teroristických aktů

⁵⁴ http://www.reference.com/browse/wiki/Carlos_Marichella

budou specializované útvary EU moci (s vědomím příslušných národních institucí) zasahovat přímo a pružně na území jednotlivých členských států.

Klíčovými směry adaptace zahraniční a bezpečnostní politiky v evropském měřítku by mělo být především posilování zahraničně-politického vlivu EU jako celku, zdůrazňování a podporování její váhy a vlivu na mezinárodní dění. Dále pak více koordinovat zahraničně-politické zájmy Evropy jako celku a nadřadit je úzkým, partikulárním zájmům některých členských států, jež svými (často nekonzultovanými) aktivitami zvyšují bezpečnostní rizika i pro ostatní země a nakonec, ve strukturách EU potlačovat byrokratické, často zdlouhavé rozhodovací procedury a zajistit flexibilitu při přijímání právních norem, které by při své téměř celoevropské působnosti účinně chránily bezpečnost, zdraví a majetek obyvatelstva.

Rovněž se domnívám, že by se v boji proti terorismu měli více angažovat i státy islámského světa, např. aktivním postupem při vyhledávání a potírání teroristických skupin na svém území. Pozitivním politickým signálem byl rok 1997, kdy Organizace islámských států na svém summitu v Teheránu učinila jistý pokus o kritiku terorismu. Účastnické státy se shodly na faktu, že terorismus má negativní dopad na pověst islámu. Zároveň však jednoznačně odsoudily represivní praktiky Izraele proti Palestincům a podpořily palestinské nároky na vlastní stát s hlavním městem Jeruzalémem. Dále také pokáraly Turecko za jeho dobré vztahy s židovským státem. Dalším pozitivem bylo např. podpoření nové rezoluce k Iráku ze strany Íránu a Sýrie či prohlášení Jásira Arafata ze dne 17.12.2003, kdy odsoudil al-Ká'ídu za to, že zneužívá palestinského problému a používá ho jako záminku ke svým teroristickým aktivitám. Je nesmírně důležité, že si muslimské země uvědomují škodlivost terorismu pro islám. Důležitější však je, aby nezůstalo pouze u kritiky, ale došlo také na činy. Především by se měly do budoucna všechny země zdržet jak finanční, tak i morální podpory teroristických skupin a jednotlivců.

Po všech těchto úvahách může být asi už úplným závěrem a takovým shrnutím to, že svět může v nových podmínkách boje proti terorismu dosáhnout úspěchu jen vzájemnou spoluprací, společným postupem a jednotnými opatřeními proti teroristickým organizacím a jejich podhoubí, extremistickým organizacím a organizovanému zločinu – a to bez ohledu na státní hranice a vzájemné historické peripetie jednotlivých států.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ:

česky psaná odborná literatura

- JAKŠ, Jaroslav, *Quo Vadis Evropské unie*, Praha 1998
- HAD, Miloslav, URBAN, Luděk, *Evropská společnost. První pilíř Evropské unie*, Praha 2000.
- BAUER, Alain, RAUFER, Xavier, *Válka teprve začíná. Scénář pro 21. století*, Praha 2004.
- TŮMA, Petr, HURNÍK, Zdeněk, *Encyklopedie Světový terorismus od Starověku až po útok na USA*, Praha 2001.
- ZEMAN, Jan, *Terorismus, historicko-psychologická studie*, Praha 2002.
- DAVID, Vladislav, MALACKA Michal, *Fenomén mezinárodního terorismu*, Praha 2005.
- EICHLER, Jan, *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*, Praha 2004
- ŠTURMA, Pavel, NOVÁKOVÁ, Jana, BÍLKOVÁ Veronika, *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*, Praha 2003.
- EVROPSKÁ KOMISE, *Obecná zpráva o činnosti Evropské unie – 2005*, Lucemburk 2006.
- BRZYBOHATÝ, Marian, *Terorismus I.*, Praha 1999
- BRZYBOHATÝ, Marian, *Terorismus II.*, Praha 1999

cizojazyčná odborná literatura

- BAUD, Jacques, *Encyklopedie des terrorismes et violences politiques*, Paris 2003.
- VENNER, Dominique, *Histoire du terrorisme*, Paris 2002.
- VAREILLES, Thierry, *Encyklopedie du terrorisme international*, Paris 2001.
- CHALIAND, Gérard, *L'arme du terrorisme*, Paris 2002.
- CETTINA, Nathalie, *Terrorisme, l'histoire de sa mondialisation*, Paris 2001.

odborné prameny a datové základny přístupné ze sítě Internet

http://en.wikipedia.org/wiki/Terrorist_attacks

Teroristické útoky ve světě

<http://www.mvcr.cz/aktualit/regiony/hradec/zpravodaj/2005/prosinec.html>

(francouzská jednotka – R.A.I.D)

<http://www.euractiv.cz/cl/23/2442/Komise-chce-chronit-nakladni-dopravu-pred-teroristickymi-utoky>

http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/thematiques_830/terrorisme_1026/index.html

Francouzská politika týkající se terorismu

http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/france_829/decouvrir-france_4177/france-a-z_2259/politique-etrangere_2628/france-lutte-contre-terrorisme_6074.html

Francouzská politika týkající se terorismu

Společný postoj a Rozhodnutí Rady o aktualizovaném seznamu teroristických organizací bylo zveřejněno v Úředním věstníku EU ze dne 3. dubna 2004 (JO L 99): <http://europa.eu.int/eur-lex/en/oj/index.html>. [Podkladový text C/04/92]

<http://www.europa.eu.int/abc/doc/off/rg/recherche/liste.cfm?PCP=21&CL=en>
výroční zprávy Rady EU

http://www.reference.com/browse/wiki/Carlos_Marighella
informace o Carlosu Marighellovi

<http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=926>
Závěry a akční plán přijatý na mimořádném zasedání Evropské rady 21. září 2001

http://www.mvcr.cz/dokument/2005/eu/deklarace_teror.pdf
Deklarace Rady EU reagující na bombové útoky v Londýně

http://europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/eb/eb64/eb64_nat_fr.pdf
Průzkum veřejného mínění ve Francii za rok 2005

www.europa.eu.int – oficiální stránky evropských společenství

www.evropska-unie.cz – Zastoupení Evropské Komise v ČR

www.euroskop.cz – Vše o členství ČR v Evropské unii

www.euractiv.cz – Internetová brána do Evropy

www.euractiv.com – EU news, policy and EU actors

www.integrace.cz – Portál Institutu pro evropskou politiku European

<http://aei.pitt.edu> – Archive of European Integration (sekce Browse nebo Search)

SEZNAM ZKRATEK

ANO	Abu Nidal Organization - Organizace Abú Nidála
ASG	Abu Sayyaf Group - Posel božího meče - Skupina Abú Sajáfa
CFSP	Common Foreign and Security Policy - Společná zahraniční a bezpečnostní politika
OLAF	European Anti-Fraud Office - Evropský útvar pro odhalování podvodů
ESS	Evropská soudní síť
ETA	Euskadi ta Askatasuna - Baskicko a jeho svoboda
EU	Evropská unie
FLN	Front de la liberté nationale – Fronta národního osvobození
GIGN	Groupe d'Intervention de la Gendarmerie Nationale - Skupina speciálního určení francouzské policie
GSPC	Groupe salafiste pour la prédication et le combat - Alžírská islámská skupina bojovníků
IMRO	Interní makedonská revoluční organizace
IG	Al-gamá'át al-islamíja - Islámská skupina
IRA	Irish Republican Army - Irská republikánská armáda
NATO	North Atlantic Treaty Organization – Severoatlantická aliance
OOP	Organizace pro osvobození Palestiny
RAID	Recherche, Assistance, Intervention et Dissuasion - francouzská protiteroristická jednotka policie - Průzkum, podpora, zásah a odstrašení
RIRA	The Real Irish Republican Army - Prává Irská republikánská armáda
SRN	Spolková republika Německo
TECS	The Europol Computer System - Počítačový systém Europolu
TREVI	Terrorisme – Radicalisme – Extremisme – Violence Internationale - skupina TREVI pro výměnu informací mezi policejními a zpravodajskými složkami jednotlivých států
WTO	World Trade Organization – Světová obchodní organizace
ZHN	Zbraně hromadného ničení

PŘÍLOHY

Teroristické útoky od roku 2001 po současnost

2001

- 5. února: Výbuch v moskevském metru ve stanici Byelorusskaya zranil 15 lidí.
- 24. září: 20 lidí umírá a 93 je zraněno po třech bombových útocích na ruská města poblíž hranic s Čečenskem.
- 2. srpna: Na západě Londýna explodovala bomba nastražená Irskou rep. armádou. Nikdo nebyl zraněn.
- 9. srpna: Sebevražedný útočník odpálil v Jeruzalémě bombu, která usmrtila 7 lidí a 130 zranila. K útoku se přihlásilo hnutí Hamás a Islámský džihád.
- "9/11": Útoky na Světové obchodní centrum si vyžádaly téměř 3 000 obětí, když dvě ze čtyř unesených letadel narazily do "Dvojčat". Další letadlo narazilo do budovy Pentagonu a poslední, které směřovalo na venkovské sídlo amerického prezidenta, se zřítilo v okrese Somerset v Pensylvánii. K útokům se přihlásila al-Ká'ida.
- 22. prosince: Richard Reid se pokouší odpálit bombu umístěnou ve své botě na palubě amerického letadla, včas je ale přemožen ostatními cestujícími a posádkou letadla.

2002

- 27. března: Palestinský sebevražedný útočník odpaluje při oslavách židovských Velikonoc bombu v hotelu Netanya v Izraeli. 30 mrtvých, 140 zraněných.
- 31. března: Sebevražedný útočník hnutí Hamás odpaluje v izraelském městě Haifa v restauraci Matza bombu. 15 mrtvých, přes 40 zraněných.
- 11. dubna: Nákladní vůz naplněný výbušninami a řízený členem teroristické skupiny al-Ká'ida vjíždí do synagogy Ghriba v Tunisku. 21 mrtvých, přes 30 zraněných.
- 9. května: Výbuch ve městě Kaspijsk v Dagestánu má za následek 42 mrtvých a 130 raněných.
- 14. června: Bomba nastražená v automobilu v blízkosti amerického konzulátu zabila 12 lidí.

- 4. července: Egyptský ozbrojený civilista na mezinárodním letišti v Los Angeles zatřelil dva Izraelce a poté spáchal sebevraždu.
- 12. října: Nastražená bomba v autě si na ostrově Bali vyžádala 202 lidských životů.
- 19. října: Nastražená nálož v autě explodovala před restaurací McDonald's v Moskvě. Zabila jednu osobu a pět zranila.
- 23. října: Teroristé obsadili moskevské divadlo. Na 120 rukojmích a 40 teroristů bylo usmrceno.

2003

- 4. března: Bombový útok na letišti ve městě Davao na Filipínách zabil 21 lidí.
- 12. května: Saúdskoarabská metropole Rijád. Atentát nepřežilo třicet pět lidí. Mezi oběťmi bylo devět občanů USA a devět útočníků. Zraněno bylo téměř dvě stě osob.
Atentátníci odpálili nálože v autech před domy, v nichž bydleli především západní cizinci. Údajný organizátor akce Alí Abdar Rahmán Ghamdí se v červnu vydal sám saúdskoarabským úřadům.
- 12. května: Výbuch nákladního vozidla u budovy vlády v čečenském městě Znamenskoye zabil 59 lidí.
- 14. května: 16 lidí zahynulo při sebevražedném bombovém útoku v době konání náboženského festivalu na jihovýchodě Čečenska.
- 16. května: Marocká Casablanca. Během několika simultánně spuštěných akcí tam zahynulo čtyřicet pět lidí, stovka dalších byla zraněna. Mezi mrtvými byla i desítky atentátníků. Ti k útokům využili nejen automobily, ale také vlastní těla: smrtící nálože měli upevněné kolem pasu. Jako organizátor akce byla označena al-Ká'ida.
- 5. července: Na rockový festival v Moskvě pronikly sebevražedné atentátnice. Nálože odpálené u vchodu na letištní plochu zabily 20 lidí a dalších 40 těžce zranily. U jedné z atentátnic byl nalezen čečenský pas.
- 1. srpna : Exploze v nemocnici v ruském městě Mozdok zabila 50 lidí a 76 zranila.
- 19. srpna: Útok na budovu OSN v Bagdádu. Při šokujícím útoku na budovu OSN, která se do posledních chvil snažila zabránit koalici států vedenou USA v útok na

Irák, nepřežilo dvacet čtyři lidí, sto sedm dalších bylo zraněno. Zahynul i zvláštní zástupce pro Irák Sergia Vieiry de Mella. K atentátu se přihlásily organizace Mohamedova armáda a dosud neznámá skupina Ozbrojený předvoj druhé Mohamedovy armády.

- 3. září: U Vladivostoku v severním Rusku vybuchla v osobním vlaku nastražená bomba, která zabila 7 lidí a na 90 jich zranila.
- 15. října: Skupina Palestinců odpálila v pásnu Gazy bombu, která měla na svědomí život tří Američanů.
- 15. listopadu: Exploze náloží ve dvou automobilech zcela zničily dvě synagogy tureckém Istanbulu. Jeden z výbuchů se odehrál v bezprostřední blízkosti největší istanbulske synagogy Neve Šalom, druhý asi pět kilometrů odtud v blízkosti jiné synagogy ve čtvrti Sisli. Celkem zemřelo nejméně 25 lidí, dalších 300 osob bylo zraněno. Mezi mrtvými je sedm osob židovského vyznání, zbytek obětí se hlásilo k islámu. K útokům se přihlásila islámská militantní organizace Fronta velkých východních islámských nájezdníků (IBDA-C)
- 20. listopadu: 27 osob včetně britského konzula Rogera Shorta zahynulo při atentátech v tureckém Istanbulu. Nálože byly uloženy v automobilech, které explodovaly před britským konzulátem v historické čtvrti Beyoglu a bankou HSBC, druhou největší finanční institucí tohoto druhu s hlavním sídlem v Londýně, v zámožné čtvrti Levent. Dalších nejméně 450 osob bylo zraněno. K atentátům se přihlásila teroristická síť al-Ká'ida společně s místní islámskou extremistickou organizací Fronta velkých východních islámských nájezdníků (IBDA-C).
- 5. prosince: Sebevražedný útočník odpálil bombu ve vlaku na jihu Ruska. 46 obětí na životech.
- 9. prosince: Výbuch v centru Moskvy zabil 6 lidí a 11 zranil.

2004

- 6. února: Sebevražedný bombový útočník zabil 41 cestujících v moskevském metru. Odpovědnost za útok je připisována čečenským separatistům.
- 2. března: Ashourský masakr: sebevražedné bombové útoky na šitských posvátných místech zabily 181 lidí a více než 500 dalších zranily.

- 11. března: Při deseti explozích ve čtyřech předměstských vlacích v Madridu zahynulo 191 lidí. Vláda z útoku, ke kterému došlo tři dny před volbami, obvinila baskickou extrémistickou organizaci ETA, skutečnými pachateli však byli muslimští fundamentalisté.
- 21. dubna: Bombový útok na bezpečnostní budovu v Rijádu v Saudské Arábii zabil pět lidí.
- 24. srpna: Výbuch na palubě ruského letadla zabil 90 lidí.
- 31. srpna: Bombový útok u stanice metra v Moskvě zabil 10 lidí a na 33 zranil.
- 3. září: Ruské jednotky obsadily školu v Beslanu, ve které teroristé od 1. září drželi děti, jejich rodiče a učitele. Počet obětí přesáhl při obsazení školy 350, z toho 156 dětí.
- 7. října: Tři nálože vybuchly na Sinajském poloostrově, 34 mrtvých a 171 zraněných. Mezi obětmi byli především Izraelci a zahraniční turisté.
- 12. prosince: Výbuch na vánočním trhu na Filipínách zabil 15 lidí.

2005

- 14. února: Automobilová nálož v Bejrútu zabila 20 lidí, mezi nimiž byl i bývalý libanonský předseda vlády – Rafiq Hariri.
- 25. února: Sebevražedný útočník zabil v Tel Avivu pět Izraelců a narušil tím tak několikátýdenní příměří mezi oběma tábory.
- 7. dubna: Sebevražedný útočník se odpálil v jednom z obchodů v Káhiře, zabil 3 cizince a dalších 17 zranil.
- 7. května: Několik explozí v barmském hlavním městě Rangún zabilo 19 lidí a na 60 zranilo.
- 1. června: Sebevražedný útočník se odpálil v mešitě v Kandaharu, 20 lidí zahynulo.
- 12. června: Několik dní před prezidentskými volbami vybuchlo několi bomb v Íránských městech Ahvazu a Teheránu. 10 mrtvých, 80 raněných.
- 7. července: V Londýně bylo při třech explozích v metru a jednom autobuse zabito nejméně 50 lidí a nejméně 700 dalších bylo zraněno. K atentátům se přihlásila dosud málo známá skupina "Tajná organizace skupina al-Ká'ida organizace islámské svaté války v Evropě". Podle prohlášení na jejích webových

stránkách měly být útoky odplatou "britské sionistické křížácké vládě" za "masakry páchané Británií v Afghánistánu a Iráku".

- 12. července: Islámský džihád se přihlásil k bombovým útokům v Izraeli, při nichž v nákupním středisku ve městě Netanya přišlo o život 5 lidí.
- 21. července: V Londýně vybuchly tři nálože v metru a jedna v autobuse. Nikdo nebyl zabit a jen jedna osoba byla zraněna. Podle britské policie útoky spáchali sebevražední atentátníci, ovšem výbušná zařízení v jejich zavazadlech selhala - explodovaly pouze rozbušky, nikoli vlastní nálože. K zodpovědnosti za útoky se přihlásila muslimská skupina Brigády abú Háfize Masrího, která má být součástí sítě al-Ká'ida.
- 23. července: Při třech výbuších v egyptském turistickém letovisku Šarm-aš-Šajk na pobřeží Rudého moře bylo zabito nejméně 88 lidí včetně řady zahraničních turistů. Přes 200 lidí bylo zraněno. Při jednom z útoků najel sebevražedný útočník s autem naloženým výbušninami do hotelu, který se po explozi částečně zřítíl. Další dvě nálože explodovaly na parkovišti a poblíž pouliční kavárny. K atentátům se přihlásila skupina, které sama sebe řadí k teroristické síti al-Ká'ida.
- 17. srpna: Přibližně na 100 po domácku vyrobených bomb explodovalo v 58 různých oblastech Bangladéše. Zahynuli dva lidé, 100 bylo zraněno.
- 13. října: Početná skupina čečenských separatistů zaútočila na ruské federální budovy, policejní stanice a na letiště v Nalchiku. Zabito bylo 137 lidí, z toho 92 separatistů.
- 15. října: V nákupním středisku v Ahvazu v Íránu vybuchly dvě bomby. Šest lidí zemřelo, přes 100 bylo zraněno.
- 24. října: Několik automobilových náloží bylo odpáleno v Bagdádu. Útoky byly cíleny na novináře, kteří se v tu chvíli nacházeli v hotelu Palestina.
- 29. října: Několik nastražených bomb explodovalo na trzích v Naí Dillí v Indii. Usmrceno bylo 61 osob, více než 200 bylo zraněno.
- 9. listopadu: Po třech explozích v hotelech v jordánském hlavním městě Ammánu zůstalo na místě 60 mrtvých a na 120 zraněných.
- 5. prosince: Sebevražedný bombový útok ve městě Netanya na severozápadě Izraele zabil 5 lidí.

2006

- 2. března: Výbuch v Karáčí usmrtil 4 osoby, mezi nimiž byl i jeden americký diplomat.
- 7. března: Několik bombových útoků se odehrálo v hindském posvátném městě Varanasi. Usmrceno bylo 15 osob.

zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Terrorist_attacks

Závěry a akční plán přijatý na mimořádném zasedání Evropské rady 21. září 2001

Evropská rada se sešla na mimořádném zasedání 21. září 2001, aby rozebrala mezinárodní situaci vzniklou teroristickými útoky ve Spojených státech a iniciovala opatření Evropské unie.

Terorismus představuje závažný problém pro svět i pro Evropu. Evropská rada rozhodla, že boj proti terorismu se musí stát prioritním cílem Evropské unie.

Evropská unie dále kategoricky odmítá ztotožnění skupin fanatických teroristů s arabským a muslimským světem.

Evropská rada znovu zdůrazňuje své odhodlání jednat ve společné shodě za všech okolností.

1. SOLIDARITA A SPOLUPRÁCE SE SPOJENÝMI STÁTY

Evropská rada plně podporuje americký lid, který nyní čelí následkům smrtelných teroristických útoků. Tyto útoky jsou napadením našich otevřených, demokratických, tolerantních a mnohokulturních společností. Jsou otázkou svědomí pro každou lidskou bytost. Evropská unie bude spolupracovat se Spojenými státy na postavení pachatelů, sponzorů a spolupachatelů tohoto barbarského aktu před soud a na jejich potrestání. Podle Rezoluce 1368 Bezpečnostní rady je odvěta Spojených států legitimní. Všechny členské státy Unie jsou v rámci svých možností připraveny zasáhnout. Akce musejí být zaměřeny a vedeny proti státům, které napomáhají teroristům, podporují je, nebo jim poskytují útočiště. Akce budou vyžadovat úzkou spolupráci celé Evropské unie.

Evropská unie dále požaduje nejširší možnou celosvětovou koalici proti terorismu pod záštitou Spojených národů. Vedle Evropské unie a Spojených států by se do koalice měly zapojit alespoň kandidátské země, Ruská federace, arabští a muslimští partneři a další země, které jsou připraveny bránit společné hodnoty. Evropská unie se do akce proti terorismu zapojí na základě koordinovaného a mezioborového přístupu zahrnujícího všechny politiky Unie. Tak se zajistí, že budou respektovány základní svobody zakotvené v základech naší civilizace.

2. EVROPSKÁ POLITIKA PRO BOJ S TERORISMEM

Evropská rada schvaluje tento akční plán:

• *Zesílení justiční a policejní spolupráce*

1. V souladu se závěry tamperského zasedání Evropská rada vyslovila záměr vytvořit dohodu pro schválení evropského zatykače a společné definice terorismu. Zatykač nahradí současný systém vydává stíhané osoby členskými státy. Stávající podoba postupu při vydávání osob neodráží úroveň začlenění a stupeň důvěry mezi členskými státy a Evropskou unií. Evropský zatykač umožní předávat hledané osoby přímo z jednoho soudního úřadu dalšímu. Přitom budou zaručena všechna základní práva a svobody. Evropská rada nařizuje Radě pro justici a vnitřní věci připravit tuto dohodu a stanovit její příslušné mechanismy. Jde o velice naléhavou záležitost a musí být dokončena nejpozději během zasedání 6. a 7. prosince 2001. Evropská rada také ukládá Radě pro justici a vnitřní věci zavést co nejrychleji celý soubor opatření, o nichž bylo rozhodnuto na zasedání Evropské rady v Tampere.

2. Evropská rada vyzývá Radu pro justici a vnitřní věci k identifikaci pravděpodobných teroristů v Evropě a organizací, které je podporují, a k sestavení společného seznamu teroristických organizací. V této souvislosti je nutné zlepšit spolupráci a výměnu informací mezi všemi tajnými zpravodajskými službami Unie. Z tohoto důvodu budou vytvořeny vyšetřovatelské týmy.

3. Členské státy budou s Europolem systematicky a bez prodlevy sdílet veškeré užitečné údaje týkající se terorismu. V rámci Europolu bude co nejdříve vytvořen protiteroristický odborný tým, který bude těsně spolupracovat se svými americkými protějšky. Evropská rada věří, že mezi Europolem a příslušnými úřady Spojených států dojde k uzavření dohody o spolupráci do konce tohoto roku.

• *Rozvíjení mezinárodních právních nástroj*

4. Evropská rada žádá, aby veškeré existující mezinárodní úmluvy o boji s terorismem (UN, OECD, atd.) byly realizovány co nejdříve. Evropská unie podporuje indický návrh uzavřít v rámci Spojených národů obecnou úmluvu o boji s mezinárodním terorismem, která by měla shrnovat opatření, jež byla pod záštitou Spojených národů za posledních dvacet pět let provedena.

• *Konec financování terorismu*

5. Boj s financováním terorismu hraje v celé záležitosti rozhodující roli. Je třeba razantní mezinárodní akce, aby tento boj byl opravdu účinný. Evropská unie přispěje k tomuto cíli plnou měrou. Evropská rada proto vyzývá ECOFIN a Radu pro justici a

vnitřní věci, aby přijaly nezbytná opatření pro boj s financováním teroristických aktivit v jakékoliv podobě, zvláště potom schválením rozšíření Směrnice o praní špinavých peněz a rámce Rozhodnutí o zmrazení aktiv. Vyzývá členské státy, aby v této neodkladné záležitosti během následujících týdnů podepsaly Úmluvu Spojených národů o zastavení financování terorismu. Proti zemím a teritoriím označeným za nespolupracující zasáhne pracovní skupina určená pro přijímání finančních opatření.

• Posílení bezpečnosti vzdušného prostoru

6. Evropská rada vyzývá Radu pro dopravu, aby na svém příštím zasedání 15. října přijala nezbytná opatření k posílení bezpečnosti letecké dopravy. Tato opatření se budou zejména týkat: - klasifikace zbraní, technického výcviku posádek, kontroly a sledování příručních zavazadel, ochrany přístupu do kokpitu, kontroly jakosti bezpečnostních opatření uplatňovaných členskými státy. Účinná a jednotná realizace bezpečnostních opatření ve vzdušném prostoru bude zajištěna pomocí vzájemná revize, která bude v blízké budoucnosti zavedena.

• Koordinace celosvětové akce Evropské unie

7. Evropská rada dává Radě pro všeobecné záležitosti pokyn vykonávat úlohu koordinátora a stimulovat boj proti terorismu. Rada pro všeobecné záležitosti proto zajistí větší soudržnost a koordinaci mezi všemi politikami Unie. Společná zahraniční a bezpečnostní politika se musí podrobněji zaměřit na boj proti terorismu. Evropská rada žádá Radu EU pro všeobecné záležitosti, aby systematicky vyhodnocovala vztahy Evropské unie se třetími zeměmi vzhledem k podpoře, kterou by tyto země mohly poskytovat terorismu.

Rada EU pro všeobecné záležitosti předloží celkovou zprávu o této problematice na příštím zasedání Evropské rady.

3. ZAPOJENÍ UNIE DO GLOBÁLNÍ POLITIKY

Boj proti terorismu vyžaduje, aby Unie zastávala významnější roli v úsilí mezinárodního společenství předcházet regionálním konfliktům a stabilizovat je. Evropská unie bude v úzké spolupráci se Spojenými státy, Ruskou federací a partnery z arabského a muslimského světa usilovat o porozumění mezi stranami zúčastněnými v konfliktu na Středním východě na základě příslušných rezolucí Spojených národů.

Unie bude pracovat nejúčinněji tehdy, pokud co nejdříve rozvine Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a evropská bezpečnostní a obranná politika se stane

operativnější. Boj proti teroristickému zlu bude ještě efektivnější, bude-li založen na hloubkovém politickém dialogu s těmi zeměmi a regiony světa, z nichž terorismus pochází.

Začlenění všech zemí do spravedlivého celosvětového systému bezpečnosti, prosperity a lepšího rozvoje je podmínkou silného a udržitelného společenství pro boj s terorismem.

Členové Evropské rady apelují na mezinárodní společenství, aby na všech mnohostranných fórech, při dialozích a vyjednáváních s cílem vybudovat mírový svět, zdůrazňovala vládu práva a tolerance. V této souvislosti Evropská rada klade důraz na potřebu bojovat s jakýmkoliv projeven nacionalismu, rasismu či xenofobie, neboť odmítá ztotožňování terorismu s arabským a muslimským světem.

Evropská unie bude věnovat zvláštní pozornost problému přílivu uprchlíků. Evropská rada žádá Komisi, aby co nejrychleji vytvořila program pomoci především pro afghánské uprchlíky.

4. PERSPEKTIVA SVĚTOVÉ EKONOMIKY

Události 11. září znamenají, že zpomalení ekonomiky bude vážnějším problémem, než se předpokládalo. Členové Evropské rady si toho jsou vědomi. Členové Evropské rady vítají sladěný postup Evropské centrální banky, Federální rezervní banky Spojených států a dalších centrálních bank na obou březích Atlantiku, jenž povede k rozšíření prostoru pro finanční trhy.

Evropská rada vyzývá Komisi k předložení analýzy trendů ekonomické situace a doporučení na příštím zasedání Rady.

Stabilita, která je výsledkem politik a strukturálních reforem EU uskutečněných za poslední roky, nyní Unii umožňuje čelit současné situaci. Díky jednotné měně jsou země eurozóny ochráněny před otřesy spojenými s kolísáním měn. Nadcházející zavádění eura do oběhu umožní každému z nás uvědomit si pozitivní účinky této zvýšené stability.

Úsilí vynaložené na konsolidaci veřejných financí poskytlo nezbytný prostor pro spuštění automatických stabilizačních mechanismů. Umožnilo též Evropské centrální bance zastávat hlavní roli v situaci, kdy je třeba čelit otřesu ovlivňujícímu jednotlivé evropské ekonomiky. Za současných okolností by toto opatření mělo postačovat k obnovení důvěry spotřebitelů. Evropská rada znovu zdůrazňuje svůj příslib plně respektovat rámec, pravidla a požadavky paktu stability a růstu.

Evropská rada vítá rozhodnutí Organizace zemí exportujících ropu (OPEC) zajistit kontinuitu dodávek ropy.

Evropská rada požádala Předsednictvo, aby navázalo kontakt s kandidátskými zeměmi, aby se mohly později k těmto závěrům připojit.

Evropská rada rozhodla vyslat misi vyslanců Trojky, kteří přetlumočí postoje Evropské unie některým jejím partnerům, zvláště ze Středního východu.

Evropská rada požádala Předsednictvo Evropské unie, aby sdělilo a vysvětlilo výsledky mimořádného zasedání Evropské rady 21. září 2001 představitelům Spojených států.

zdroj: <http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=926>

Brusel, 13. července 2005
RADA EVROPSKÉ UNIE
VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Od: Rada (spravedlnost a vnitřní věci)

Věc: **Deklarace Rady EU reagující na bombové útoky v Londýně**

11158/0/05REV 1 GdK/kve 2

Rada Evropské unie:

1. odsuzuje teroristické útoky na Londýn. Vyjadřuje hlubokou soustrast obětem a jejich rodinám, na jejichž počest budou v úterý 14. července ve 12.00 (londýnského času) v celé Evropské unii drženy dvě minuty ticha. Je jednotná ve své solidaritě stejně jako po útocích v Madridu v minulém roce a plně odhodlána nedopustit vítězství teroristů.

2. má za to, že útoky jsou namířeny proti univerzálním hodnotám, na nichž Evropská unie stojí. Základem těchto hodnot je respektování demokratických a otevřených institucí a společností řízených vládou práva, v jejichž rámci mohou společně žít, pracovat a prosperovat lidé různého vyznání a původu. Teroristé, kteří odmítají ctít tyto hodnoty a snaží se násilím prosazovat své ideje, budou poraženi.

3. posiluje své odhodlání bojovat proti terorismu a zachovávat základní principy svobody, bezpečnosti a spravedlnosti. Ve spolupráci s koordinátorem protiteroristické činnosti EU a s Evropskou komisí a Evropským parlamentem Rada urychlí implementaci akčního plánu EU pro boj s terorismem a provádění dalších stávajících závazků.

4. prohlašuje, že její bezprostřední prioritou je **přeshraniční pronásledování teroristů a vyšetřování** opírající se o současný pevný rámec EU s cílem narušovat plány teroristů, rozbít podpůrné sítě, zabránit veškerému financování teroristických akcí a postavit teroristy před soud.

Rada provede tyto kroky:

- odsouhlasí rámcová rozhodnutí týkající se uchovávání telekomunikačních dat (říjen 2005), Evropského důkazního příkazu (European Evidence Warrant) (prosinec 2005) a výměny informací mezi orgány prosazujícími právo (prosinec 2005), přijme rozhodnutí o výměně informací, které se týkají teroristických trestných činů (září 2005);
- bude potírat financování teroristických akcí, a to schválením nařízení o telegrafických převodech (Wire Transfers) do prosince 2005, přijetím třetí směrnice o praní špinavých peněz a nařízení o kontrole hotovosti do září 2005, odsouhlasením

Etického kodexu, který má bránit teroristům ve zneužívání dobročinných organizací (prosinec 2005), přezkoumáním celkových výsledků činnosti EU (prosinec 2005) a výzvou členským státům, aby do všech vyšetřování teroristických akcí zahrnuly komplexní finanční šetření, a zavedly pravomoci opravňující k rozsáhlému zmrazení majetku.

Kromě toho Rada naléhavě žádá členské státy, aby:

- zintenzívnily výměnu policejních a soudních informací, zejména cestou Europolu (a jeho protiteroristické operační skupiny) a Eurojustu, a v souladu s Haagským programem zesílily podporu situačního centra EU ze strany bezpečnostních a zpravodajských služeb členských států (zpráva z prosince 2005);

- zlepšily sdílení informací o ztracených a ukradených výbušninách včetně využití chystaného sdělení Komise o výbušninách.

- prováděly doporučení, která vyplynou z odborného hodnocení, s cílem zdokonalit národní protiteroristická opatření a schopnosti;

- plně využívaly společné vyšetřovací týmy.

Rada vyzývá Komisi, aby:

- do října 2005 předložila návrhy týkající se ochrany dat v oblasti prosazování práva a v souladu s Haagským programem také principu dostupnosti dat a na základě toho do listopadu 2005 předložila sdělení o zlepšení vzájemné součinnosti mezi VIS, SIS II a EURODAC a návrh na zpřístupnění VIS pracovníkům z oblasti prosazování práva.

5. podtrhuje důležitost zabývat se faktory, které přispívají k radikalizaci a nárůstu členů teroristických skupin, s cílem **zabránit, aby se lidé uchýlovali k terorismu**. Do prosince 2005 Rada odsouhlasí strategii EU stanovující postupy v této otázce.

6. zdůrazňuje nutnost **chránit občany a infrastrukturu** a snížit tak zranitelnost vůči útoku.

Rada:

- vyzývá členské státy, aby se dohodly na obecných standardech pro bezpečnostní prvky a na postupech bezpečného vydávání ID průkazů (prosinec 2005) a poté co nejdříve schválily podrobné standardy;

- bude dále rozvíjet schopnost sdílet informace o vízech prostřednictvím vízového informačního systému (VIS) a informace v souvislosti s prosazováním práva prostřednictvím druhé generace Schengenského informačního systému (SIS II) a zároveň zajistí výkonnější a pružnější informační systémy na ochranu našich vnějších hranic a vnitřní bezpečnosti;

- bude upřednostňovat zavedení biometrie, tj. digitalizovanou podobu tváře a otisků prstů žadatelů o víza podle VIS, ve vysoce rizikových oblastech a zemích;

- vyzývá členské státy, aby spolupracovaly při poskytování biometrické kapacity službám vydávajícím víza;

- zreviduje a posílí obecné standardy týkající se bezpečnosti letecké dopravy (konec roku 2005) a vybízí členské státy, aby implementovaly dohodnuté standardy EU pro námořní bezpečnost a bezpečnost v přístavech;

- do konce roku 2005 odsouhlasí evropský program o ochraně nejdůležitější infrastruktury, v případě potřeby také silniční a železniční dopravy, s cílem zvýšit standardy ve všech členských státech;

- vyzývá Komisi, aby do října 2005 předložila návrh na evidenci jmen cestujících leteckých linek.

7. upozorňuje na význam zvyšování naší schopnosti **řídít a minimalizovat důsledky teroristických útoků**.

Rada vyzývá:

- členské státy, aby prováděly pravidelná společná protiteroristická cvičení prověřující odolnost;

- koordinátora protiteroristické činnosti EU a Komisi, aby v případě potřeby do prosince 2005 podali zprávu o:

- rozvíjení schopností reagovat na krizové situace na úrovni členských států i na úrovni EU, včetně schopností potřebných při reakci na biologický teroristický útok, a využívání modulů civilní obrany členských států;

- přípravách na sdílení informací, zajištění koordinace a kolektivního rozhodování v krizové situaci, zejména v případě teroristických útoků na více než jeden členský stát.

8. nově formuluje důležitost solidarity s oběťmi terorismu a jejich podpory včetně poskytnutí finančních prostředků obětem a jejich rodinám.

9. zdůrazňuje, že se jedná o **celosvětový program**. EU a její členské státy budou i nadále podporovat klíčovou úlohu Organizace spojených národů a budou spolupracovat s tímto fórem za účelem dosažení dohody o Všeobecné úmluvě OSN proti terorismu na zářijovém summitu OSN a vypracování globální protiteroristické strategie. Rada a Komise budou posilovat spolupráci s prioritními třetími zeměmi zvýšením individuálních a kolektivních závazků na technickou pomoc a budování kapacit na jejich podporu, oblast boje proti radikalizaci a proti financování teroristů nevyjímaje. Evropská unie bude i

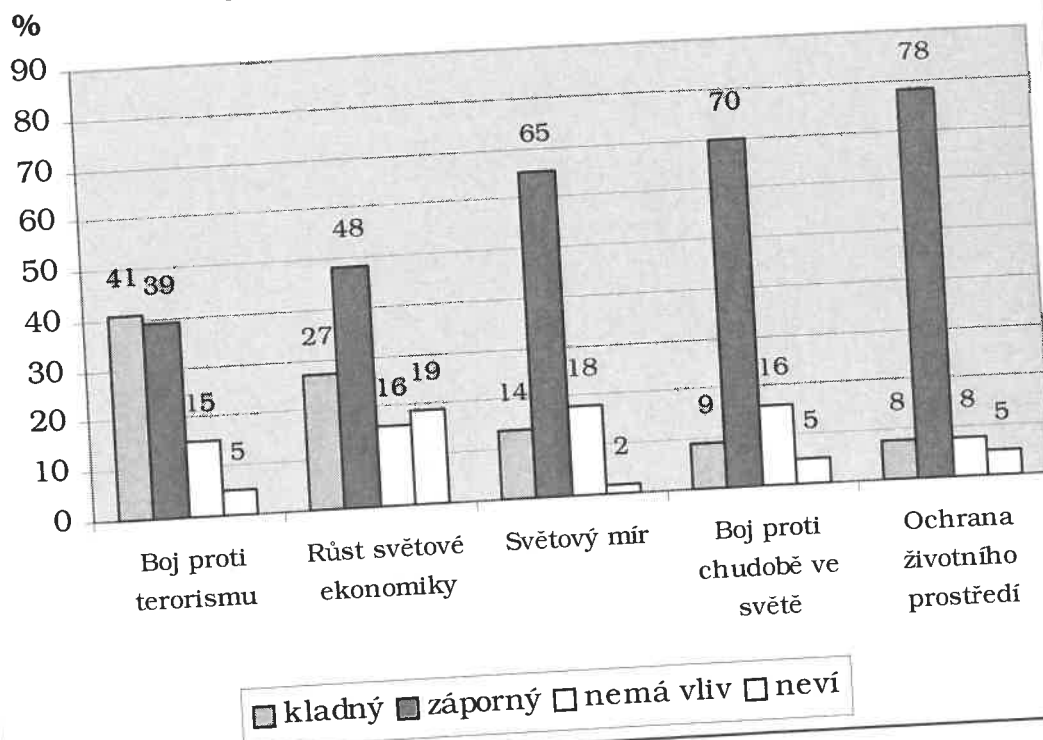
nadále úzce spolupracovat se Spojenými státy, dalšími partnery a významnými mezinárodními orgány.

10. z pohledu drastických a tragických událostí v Londýně bude dále posuzovat, zda je nezbytné přijmout další opatření na evropské úrovni. Do prosince 2005 Rada prověří, co bylo dosaženo a rovněž jak pokračuje národní implementace opatření EU, aby v rámci Unie byl zajištěn náležitý rámec pro boj s terorismem. Posílený akční plán bude představen na prosincové Radě EU.

zdroj: www.mvcr.cz/dokument/2005/eu/deklarace_teror.pdf

Následující grafy vypovídají o postojích francouzské veřejnosti k otázkám týkajících se vybraných globálních témat mezi něž patří i terorismus.

Jaký vliv má podle vás politika USA na:

Jaký vliv má podle vás politika EU na:

